Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Praktijkervaringen Crisis- en herstelwet

Voortgangsrapportage 2011-2012

Praktijkervaringen Crisis- en herstelwet

Voortgangsrapportage 2011-2012

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting 5

1. Inleiding 9

2. Hefboom in ontwikkelingsgebieden (Afdeling 1) 11

3. Experimenteren met innoveren (Afdeling 2) 17

4. Tempo met het projectuitvoeringsbesluit (Afdeling 6) 21

5. Breed draagvlak (Afdeling 7) 25

6. De rol van kennis bij invoering en gebruik van de Chw 27

7. Ervaringen gericht op de nieuwe Omgevingswet 31

Bijlage 1: Verantwoording 33
Bijlage 2: Hoofdlijn van de Chw 34
Bijlage 3: Ontwikkelingen in de wetgeving 36
Bijlage 4: Projectenoverzicht 38
Bijlage 5: Versnelde uitvoering bouwprojecten (Afdeling 6) 46

Veghel, CHV terrein

Management-samenvatting

Crisis- en herstelwet leidt tot vernieuwing in het ruimtelijk domein

De Crisis- en herstelwet (Chw) leidt tot vernieuwing in het ruimtelijk domein. Dat blijkt uit deze Voortgangsrapportage 2011-2012 waarin het kabinet aan het parlement verslag doet over de uitvoering van de Chw. De rapportage gaat dit keer uitsluitend over de bijzondere voorzieningen uit Hoofdstuk 2 van de Chw. In een afzonderlijke evaluatie bericht de minister van Veiligheid en Justitie over de ervaringen met het bestuursprocesrecht (Hoofdstuk 1 van de Chw).

In totaal 44 projecten (17 ontwikkelingsgebieden, 24 innovatieve experimenten en 3 lokale en (boven)regionale projecten met nationale betekenis) zijn, of worden binnenkort, aangewezen als experiment onder de Chw. Daarnaast maken 12 projecten gebruik van het projectuitvoeringsbesluit. Zo ontstaat een breed scala aan praktijkervaringen.

Dit rapport geeft een tussenstand 2 jaar na inwerkingtreding van de wet. Het beschrijft de stand van zaken, geeft een vooruitblik van kansen en mogelijkheden van de Chw én vertaalt de opgedane ervaringen naar de ingrijpende vernieuwing van het omgevingsrecht, die op dit moment plaatsvindt.

Hefboom in ontwikkelingsgebieden

De Chw fungeert als hefboom in de ontwikkelingsgebieden (Afdeling 1). Het instrument gebiedsontwikkelingsplan brengt gemeenten in de positie om complexe projecten vlot te trekken. Partijen komen in beweging en nieuwe oplossingen ontstaan. Bij de uitwerking van de ruimtelijke plannen blijkt de juridische werking van het gebiedsontwikkelingsplan (met herverdeling van de milieugebruiksruimte en afwijking van wettelijke normen) niet altijd nodig.

Ook onder de Chw kost ruimtelijke ontwikkeling tijd. Maasdonk is voor het gebied Nuland-Oost de eerste gemeente met een gebiedsontwikkelingsplan. Het brede spectrum aan projecten dat de komende jaren verder vorm krijgt, belooft een ruime variatie aan inspirerende ervaringen op te leveren.

Experimenteren met innoveren

Waar wettelijke regels innovatie onnodig belemmeren, biedt de experimenteerregeling (Afdeling 2) van de Chw uitkomst. Het mogen afwijken van de wettelijke regels leidt tot enthousiasme over slimme toepassingen voor onder meer bodemsanering, energiegebruik, tijdelijk ruimtegebruik, kleine windturbines en vrijheid aan particulier opdrachtgeverschap.

De voorstellen voor experimenten komen vooral van gemeenten en zijn vaak gericht op gebieden. Bedrijven komen minder dan verwacht met voorstellen voor experimenten. Een voorbeeld van een marktinnovatie is de Dutch Rainmaker. De gemeente Leeuwarden bouwt daarop voort door marktpartijen experimenteerruimte te bieden op het Newtonpark.

Innovatieve experimenten leiden in enkele gevallen tot een blijvende aanpassing van de reguliere regelgeving: gebiedsgerichte bodemsanering (Wet bodembescherming) en de regels voor tijdelijk gebruik (*quick win* in de permanente Chw).

Tempo met het projectuitvoeringsbesluit

Het projectuitvoeringsbesluit (Afdeling 6) brengt in één klap de planologische toestemming én de vereiste uitvoeringsbesluiten tot stand. Dat levert versnelling op. Bij een beperkt aantal projecten wordt gebruik gemaakt van het projectuitvoeringsbesluit. Mogelijk geldt hier: 'onbekend maakt onbemind'. Daar waar het gebruikt wordt, valt het instrument in goede aarde. Gemeenten die het instrument hebben toegepast, gaan vaak op herhaling. Gemeenten en ontwikkelaars blijken niet altijd in staat het project in één keer en in zijn geheel uit te werken, zoals het projectuitvoeringsbesluit vereist. Dat is wat lastig te organiseren en maakt de uitvoering minder flexibel. De praktijk wijst uit dat het projectuitvoeringsbesluit tot tijdwinst leidt.

Leeuwarden, Dutch Rainmaker

Breed draagvlak

De opzet van lokale en regionale projecten met nationale betekenis (Afdeling 7) is gemodelleerd volgens het advies van de Commissie Elverding. Bij deze projecten wordt gewerkt aan een breed draagvlak aan de voorkant van het planproces, om bij de uitwerking en uitvoering snelheid te kunnen maken. FlorijnAs (Assen) en Rotterdam Central District hebben een structuurvisie met breed draagvlak tot stand gebracht en zijn voortvarend aan de slag met de uitvoering. Het is nog te vroeg om te kunnen constateren of de verwachte versnelling daadwerkelijk zal worden gerealiseerd.

Kennis

Zonder kennis over de Chw komen gemeenten en bedrijven niet tot experimenten. Daarom brengt het ministerie van Infrastructuur en Milieu de Chw langs verschillende kanalen onder de aandacht. Dat begon bij de introductie van de Chw in 2010 en kreeg in 2011/12 een gericht vervolg in bijvoorbeeld regioconferenties (onderdeel van bijeenkomsten over de Omgevingswet) en praktijkbijeenkomsten Chw. Vooral voor de praktijkbijeenkomsten bleek veel en intensieve belangstelling. Het ministerie begeleidt verder de aanmelding van bijzondere voorzieningen, heeft bij Infomil een informatiepunt ingericht voor juridische vragen (152 vragen in 2011) en organiseert kennisuitwisseling tussen de experimenten. Actieve inzet vanuit het ministerie is en blijft nodig om vernieuwers een steun in de rug te geven en over de streep te trekken. Indachtig de constatering van het Planbureau voor de Leefomgeving: 'Bestuursorganen bedienen zich bij voorkeur van instrumenten die hun waarde al hebben bewezen. De bestaande werkpraktijk heeft de voorkeur boven juridische noviteiten.'

Aanwijzing van experimenten

De experimenten van Afdelingen 1, 2 en 7 Chw worden aangewezen bij AMvB. Na het in werking treden van de AMvB 2e tranche in april 2011 stagneert de aanwijzing. De AMvB 3e tranche (12 experimenten) is op 20 juli 2011 gepubliceerd, de 4e tranche (6 experimenten) op 20 januari 2012. Omdat voorhang bij de Tweede Kamer en advisering door de Raad van State veel tijd in beslag nemen, zijn al een jaar geen nieuwe experimenten aangewezen. Dat vertraagt de uitvoering van diverse projecten. Het ministerie bereidt inmiddels de AMvB 5e tranche voor, waarvoor circa 15 experimenten in aanmerking komen.

Lessen voor de Omgevingswet

De Chw is een proeftuin voor de nieuwe Omgevingswet. De Chw laat zien dat het beter en eenvoudiger kan. Maar de invoering van de Chw leert ook dat het nodig is om veel, gevarieerd en gedurende een langere periode kennis over de nieuwe regels over te dragen.

Door de Chw wordt duidelijk dat experimenten bijdragen aan een gezonde kennisuitwisseling tussen wetgever en praktijk. Experimenten zorgen voor een praktische toetsing van regels en leiden tot innovatie. Een blijvende verbetering van de regelgeving is het gevolg.

Een gemeente die aan het stuur zit en over afwegingsruimte beschikt, kan complexe projecten vlot trekken. Gemeenten gaan voorzichtig om met de afwegingsruimte die hen wordt geboden. Het geven van vertrouwen lijkt beter te werken dan het opwerpen van barrières en het stapelen van waarborgen.

De ervaringen met concentratie van besluitvorming in het project-uitvoeringsbesluit (Afdeling 6) en de Elverdingaanpak in de projecten met nationale betekenis (Afdeling 7) zijn positief. Deze experimenten zijn hiermee een voorbeeld voor het ontwerpen van een gestroomlijnde, vlotte en eenvoudige wijze van besluitvorming over projecten in de Omgevingswet.

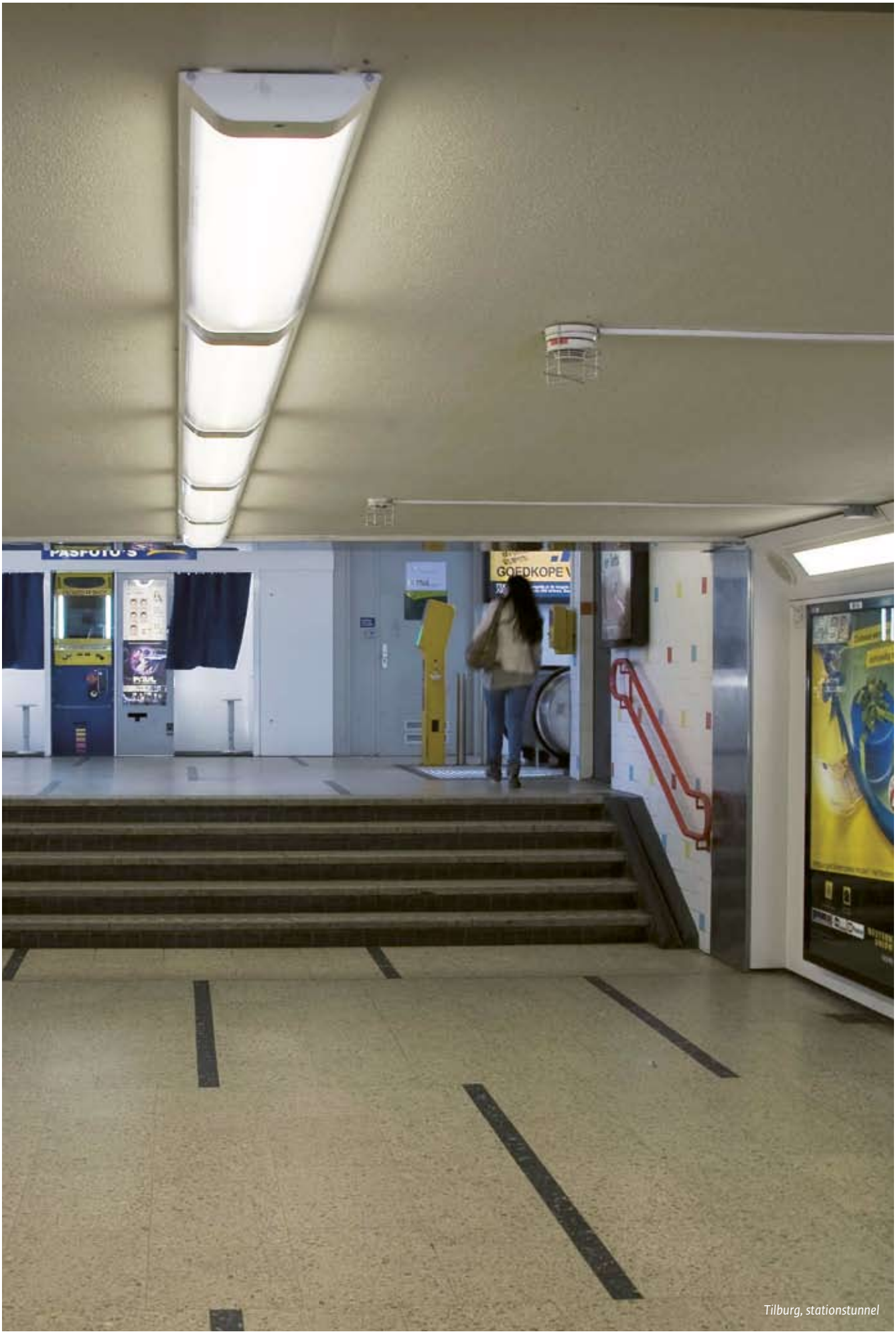

Tilburg, stationstunnel

1. Inleiding

De achtergrond en inhoud van de Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet (Chw) biedt partijen in het ruimtelijk domein instrumenten om snel en doelgericht in te spelen op de financiële en economische crisis, die in het najaar van 2008 begon. De urgentie om maatregelen te treffen is in 2009 voortvarend omgezet in een wetsvoorstel dat vervolgens snel door het parlement werd goedgekeurd. De Chw is op 31 maart 2010 in werking getreden. De minister van Infrastructuur en Milieu (IenM) coördineert de uitvoering.

De Chw kent drie onderdelen. Hoofdstuk 1 vermindert en versnelt de beroepsprocedures bij ruimtelijke besluiten en verlicht de m.e.r.-procedure. Hoofdstuk 2 staat experimenten toe met ruimtelijke besluiten en met duurzame gebiedsontwikkeling. Beide hoofdstukken gelden volgens de huidige Chw tot 1 januari 2014. Hoofdstuk 3 regelt de permanente wijziging van enkele bestaande wetten, zoals voor stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden en onteigening.

Voortgangsrapport 2011-2012

Het experimentele karakter van de wet heeft bij de parlementaire behandeling geleid tot de toezegging[1] om de vinger aan de pols te houden en jaarlijks te rapporteren over de voortgang van de uitvoering van de Chw. Dit Voortgangsrapport 2011-2012 gaat uitsluitend over de uitvoering van Hoofdstuk 2 (bijzondere voorzieningen). De ervaringen met Hoofdstuk 1 (bestuursprocesrecht) staan beschreven in de evaluatie die de minister van Veiligheid en Justitie (VenJ) daarnaar heeft laten uitvoeren. Deze evaluatie biedt samen met dit Voortgangsrapport volledig inzicht in de uitvoering van de Chw.

Ontwikkelingen in de wetgeving

De Chw maakt onderdeel uit van een dynamisch wetgevingstraject. De Chw is door middel van twee Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB 1e en 2e tranche) ingevuld en aangevuld, twee volgende tranches zijn in procedure en de AMvB 5e tranche is in voorbereiding. De Chw is aangepast en aangevuld in onder meer de 'Reparatiewet'[2] van december 2011.

[1] TK-stuk 32 127, volgnr. 7, Nota naar aanleiding van het verslag

[2] Staatsblad, jaargang 2011, nr. 675, Wet van 22 december 2011 tot wijziging van de Crisis- en herstelwet en enkele andere wetten (verbeteringen en aanvullingen)

In het regeerakkoord is aangekondigd dat de Chw permanent wordt gemaakt. Op 30 december 2011 is het wetsvoorstel voor de Permanente Chw[3] bij de Tweede Kamer ingediend. Daarnaast is sprake van de hervorming van het totale omgevingsrecht, waaronder ook de Chw valt. Het kabinet bereidt een Omgevingswet voor, waarbij de ervaringen met de Chw worden betrokken. Om die reden is de uitvoering van de Chw ondergebracht bij de programmadirectie Eenvoudig Beter, die de Omgevingswet voorbereidt.

Leeswijzer

Het Voortgangsrapport 2011-2012 is als volgt opgebouwd. De hoofdtekst laat aan de hand van voorbeelden en leerpunten uit de praktijk de voortgang in de uitvoering van de Chw zien. Na een inleiding (hoofdstuk 1) komen de Afdelingen van de Chw aan bod in hoofdstuk 2 tot en met 5. Hoofdstuk 6 gaat in op de rol van kennis bij de toepassing van de Chw en hoofdstuk 7 benoemt de leerervaringen van de Chw voor de opbouw van de nieuwe Omgevingswet.

De bijlagen bevatten informatie over de achtergrond van dit Voortgangsrapport (bijlage 1) en over de inhoud en ontwikkeling in wetgeving (bijlage 2 en 3). Bijlage 4 bevat overzichten van de AMvB-projecten en de bekende projecten voor Afdeling 6. Bijlage 5 beschrijft voor de Afdeling 6-projecten de actuele stand van zaken en de toepassing van de Chw. Voor de experimenten die met de AMvB's derde en vierde tranche Chw worden aangewezen, volgt medio 2012 een apart projectenboek (voor de eerste en tweede tranche is in september 2011 al een projectenboek gepubliceerd).

[3] Wijziging van de Crisis- en herstelwet en diverse andere wetten in verband met het permanent maken van de Crisis- en herstelwet en het aanbrengen van enkele verbeteringen op het terrein van het omgevingsrecht (Tweede Kamer 33 135 nr. 1 en 2)

Rotterdam Stadshavens

2. Hefboom in ontwikkelingsgebieden

Afdeling 1

Hefboom met twee aangrijpingspunten

Milieubelasting kan ruimtelijke ontwikkeling flink in de weg staan. Toch is ontwikkeling vaak hard nodig om een verouderd bedrijventerrein nieuw leven in te blazen, verpaupering van een dorpscentrum te voorkomen of om steden vitaal te houden. In de huidige economische tijd kunnen gemeenten gebiedsontwikkeling niet met grote investeringen op gang krijgen en over veel wettelijke bevoegdheden om een impasse te doorbreken beschikken ze ook niet. De Chw kan in dit soort gevallen helpen. Met het gebiedsontwikkelingsplan biedt de Chw (Hoofdstuk 2, Afdeling 1) voor ontwikkelingsgebieden een experimenteel instrument met twee *triggers*. In de aangewezen ontwikkelingsgebieden kan de gemeente de beschikbare milieugebruiksruimte opnieuw verdelen en daarvoor projecten en maatregelen vastleggen in het gebiedsontwikkelingsplan. Bovendien is het toegestaan om maximaal 10 jaar van wettelijke normen af te wijken. Deze combinatie van bevoegdheden kan voor een doorbraak zorgen, de aanwijzing tot ontwikkelingsgebied vormt de hefboom.

De wet biedt daarnaast een praktisch handvat voor de uitvoering. De maatregelen, die in het gebiedsontwikkelingsplan worden opgenomen, kunnen gefaseerd worden uitgevoerd en het is mogelijk een expliciete koppeling aan te brengen tussen de verschillende onderdelen van het plan. Op die wijze is de uitvoering flexibel te organiseren en is een voorwaardelijk verband tussen maatregelen en toestemmingen aan te brengen. Bouw van bepaalde woningen is bijvoorbeeld pas toegestaan als eerst een geluidwerende voorziening is aangebracht.

De Chw werkt niet alleen via de juridische weg. De hefboom zit ook in de houding van partijen en de ambitie die de aanwijzing tot ontwikkelingsgebied met zich meebrengt. Dit onderdeel van de Chw brengt het lokale bestuur in de positie om sturing te geven aan de gebiedsontwikkeling. De gemeente kan laten zien dat zij aan de slag wil en alles uit de kast haalt om tot een oplossing te komen. In een aantal gevallen is al te zien dat dit effect daadwerkelijk optreedt: partijen komen in beweging en met de Chw in de hand gaan ze de goede kant uit. De juridische bevoegdheden vormen de steun in de rug om het proces in gang te zetten.

Continue instroom met ruime variatie

Veel gemeenten zien kansen in de Chw. Dat leidt tot een gestage stroom van aanmeldingen. Over de vier AMvB's verdeeld zijn in het totaal 17 ontwikkelingsgebieden aangemeld, waarvan negen gebieden al zijn aangewezen en acht nog in procedure zijn (3e en 4e tranche).

De aangemelde projecten kennen een brede variatie in aard en achtergrond. In het oog springt bijvoorbeeld Stadshavens Rotterdam. De Chw draagt bij aan de langjarige en zeer ingrijpende ontwikkeling van dit havengebied door de oplossingsruimte voor de 'puzzel van ruimte en milieu' te vergroten. Gebiedsontwikkeling is echter zeker niet voorbehouden aan megaprojecten in de allergrootste gemeenten. Ook kleine gemeenten als Maasdonk, Brummen en Stichtse Vecht kunnen goed met het gebiedsontwikkelingsplan uit de voeten. De meeste ontwikkelingsgebieden liggen in middelgrote gemeenten die binnenstedelijk gelegen bedrijven of infrastructuur (spoor of autoweg) willen combineren met woningbouw om hoogwaardig gemengd stedelijk gebied tot stand te brengen. De variatie in gemeenten en gebieden past goed bij het experimentele karakter van het gebiedsontwikkelingsplan. Met een veelheid aan uiteenlopende ervaringen wordt het instrument de komende jaren breed getest. Om die reden noemt Brans[4] het experiment, dat met de Chw is ingezet, al geslaagd.

Vergroten gereedschapskist

Een aantal gemeenten weet bij aanmelding vrijwel zeker dat het instrumentarium van de Chw nodig is om de gewenste ontwikkeling tot stand te brengen. De Chw is in een concreet project gewenst om de milieugebruiksruimte beter te verdelen, maatregelen te nemen om de milieubelasting terug te brengen en om tijdelijk af te wijken van normen. Andere gemeenten vergroten met de aanmelding in eerste instantie hun gereedschapskist. Daarmee vergroten ze hun mogelijkheden en hebben ze extra opties achter de hand. Omdat ze beschikken over het instrumentarium van de Chw, krijgen gemeenten de partijen 'beter' aan tafel. 'Beter' in de zin dat partijen eerder bereid zijn het gesprek aan te gaan en actiever participeren. Ook is de positie van de gemeente aan de onderhandelingstafel 'beter' omdat de gemeente met het instrumentarium van de Chw meer opties heeft om tot een oplossing te komen. Daarbij komt soms een oplossing tot stand die -achteraf gezien- ook met het reguliere instrumentarium had kunnen worden bereikt. De hefboomwerking van de Chw is dan geslaagd, zonder dat de juridische component is ingezet.

Maasdonk levert het eerste gebiedsontwikkelingsplan

Nuland-Oost in de gemeente Maasdonk is het eerste gebied waarvoor een gebiedsontwikkelingsplan volgens Afdeling 1 van Hoofdstuk 2 van de Chw tot stand is gekomen. De gemeenteraad van Maasdonk heeft op 31 mei 2011 het gebiedsontwikkelingsplan, het bestemmingsplan en het exploitatieplan Nuland-Oost vastgesteld. Nuland-Oost omvat de herstructurering van een bedrijventerrein en de bouw van 275 woningen in een aangrenzend gebied. Cruciale factor is de milieuhinder van een bestaand recyclingbedrijf in het gebied waar de nieuwe woningen zijn gepland. Volgens de reguliere aanpak moet eerst het bedrijf worden gesaneerd voordat het bestemmingsplan met de woningbouw kan worden vastgesteld. Die situatie zorgde al lange tijd voor een patstelling. Het bedrijf wachtte de initiatieven van de gemeente af en kwam pas in beweging toen het instrumentarium van de Chw in stelling werd gebracht. Dit heeft ertoe geleid dat op de dag dat het bestemmingsplan is vastgesteld ook een koopovereenkomst met het recyclingbedrijf is gesloten. Het bedrijf zal 31 december 2012 verdwijnen, met een mogelijke uitloop van uiterlijk een jaar.

Het gebiedsontwikkelingsplan vormt in Nuland-Oost een hoofdstuk in (de toelichting van) het bestemmingsplan. Daarmee is de verbinding tussen gebiedsontwikkelingsplan en bestemmingsplan heel direct. De maatregelen die het gebiedsontwikkelingsplan kent om te verzekeren dat de woningen die worden gebouwd geen geluidoverlast ondervinden zijn tweeledig. Ten eerste de koopovereenkomst met het bedrijf die voorziet in beëindiging van het bedrijf voordat woningen worden opgeleverd. Ten tweede wordt het plan zo gefaseerd dat de woningen buiten de milieucirkel eerst worden gebouwd en de woningen in de milieucirkel het laatste. Zo ontstaat een dubbele waarborg, waarmee zeker is gesteld dat in Nuland-Oost overschrijding van een norm niet zal optreden. Op de keper beschouwd had daarmee de ontwikkeling mogelijk ook zonder de Chw gestalte kunnen krijgen. Het is echter zeer de vraag of de doorbraak zonder de Chw was bereikt. De gemeente kreeg met de Chw een nieuw instrument in handen en het betrokken bedrijf moest de passieve houding laten varen. Zonder Chw was de vaart waarschijnlijk niet in het proces gekomen en was het bestemmingsplan niet vastgesteld terwijl het recyclingbedrijf feitelijk nog niet is verdwenen.

Overigens loopt nog een beroep tegen de plannen. De uitvoering van het plan is al wel gestart. In mei 2012 wordt de infrastructuur op het bedrijventerrein aangepakt.

[4] Brans, M.C. Het gebiedsontwikkelingsplan; de nieuwe rekbaarheid in het milieurecht. In Hoofdstuk 2 Crisis- en herstelwet, de experimenteerfase voorbij? Publicatie van de Vereniging voor Bouwrecht nr. 39 - 2011

Standaardsituatie

De standaardsituatie die veel voorkomt is een bedrijventerrein, een spoorzone of soms een enkel industrieel bedrijf gelegen tegen het centrum van de stad. Sommige bedrijven willen (op deze locatie) vertrekken, andere zijn economisch vitaal en blijven. In elk geval is sprake van een forse milieugebruiksruimte (geluid- en soms geuroverlast) die nieuwe ontwikkelingen blokkeert. Toch wil de gemeente de stad een impuls geven en stuurt ze aan op transformatie met woningen, winkels, kantoren, bedrijven en publieke voorzieningen. De ontwikkeling komt niet op gang omdat eerst de milieubelasting moet worden teruggebracht voordat een nieuw bestemmingsplan met woon- en andere functies kan worden vastgesteld. Voor de sanering heeft de gemeente geen middelen en de ontwikkeling ligt, soms al vele jaren, stil.

In een ontwikkelingsgebied kan de Chw de ontwikkeling op gang helpen. De gemeente heeft binnen de Chw nieuwe mogelijkheden om de milieugebruiksruimte opnieuw te verdelen. Ook kan de gemeente de toekomstige situatie al vastleggen in het bestemmingsplan nog voordat de milieubelasting feitelijk is teruggebracht. Dat betekent niet alleen tijdwinst, het doorbreekt ook de patstelling waarin de ontwikkeling moet wachten op de sanering.

Onder de voorwaarde dat in het gebiedsontwikkelingsplan afdoende maatregelen zijn opgenomen om de milieubelasting binnen 10 jaar (de looptijd van het bestemmingsplan) binnen de norm te brengen, kan ook het ontwikkelingsgerichte bestemmingsplan worden vastgesteld. Veel van de aangemelde ontwikkelingsgebieden voldoen aan deze karakteristiek, elk project met een eigen accent. Hierna worden twee grote projecten nader toegelicht.

Bijzonder voorbeeld: mix to the max in Zaanstad

Wonen en werken zijn nauw verweven in Zaanstad. Industrie en woningen staan dicht bij elkaar, letterlijk en figuurlijk. Van de 63.000 woningen bestaat ruim 40% uit sociale woningbouw. Ongeveer 60.000 woningen hebben een te hoge milieubelasting. De ambitie is dit aantal te halveren in 2020. Op langere termijn is er een enorme woningbehoefte in dit deel van de Randstad. Het project Zaan-IJ wil ruimte bieden voor duurzaam wonen in deze traditionele werkstad. Om dat mogelijk te maken zet Zaanstad in op 'mix to the max'. Vier grote industriële bedrijven veroorzaken geluidsoverlast en vooral geurhinder in een groot deel van Zaanstad. De gemeente en de bedrijven willen de bedrijvigheid voor de toekomst behouden. De economisch vitale bedrijven zullen groeien. Dat kan, maar overlast van geluid en geur mogen niet meegroeien.

Brummen, Centrumplan Eerbeek

De milieubelasting moet juist afnemen om het woon- en leefklimaat in de bestaande stad te verbeteren en ruimte te bieden voor nieuwe woningbouw. In het Zaans Proeflokaal praten gemeente en de vier bedrijven over een aanpak. Het zal nodig zijn om alles uit de kast te halen. Op verzoek van de gemeente heeft de minister van IenM het gebied Zaanstad-Midden aangewezen als ontwikkelingsgebied onder de Chw. Dat geeft de gemeente extra mogelijkheden om de grenzen op te zoeken bij de intensieve mix van wonen en werken. De milieubelasting van de bedrijven moet terug (verdeling milieugebruiksruimte), nieuwe bouwlocaties komen in beeld en woningbouw kan eerder tot stand komen.

Voorbeeld en pilotproject is De Hemmes, een schiereiland in de Zaan. De gemeente heeft een groot deel van De Hemmes aangekocht voor woningbouw. De rest van het gebied is in gebruik bij een scheepswerf en een transportbedrijf. Die bedrijvigheid past uitstekend in de Zaanse mix van wonen en werken. De milieubelasting van de 'grote vier' moet wel omlaag. Mogelijk lukt het op vrijwillige basis afspraken te maken over de vermindering van de milieubelasting én economische groei. De gemeente heeft met de Chw ook een alternatief achter de hand. In een gebiedsontwikkelingsplan op basis van de Chw kan de gemeente milieumaatregelen vastleggen én tijdelijke overschrijding van milieunormen toestaan. Dat kan de weg bereiden naar een Zaanse oplossing waarin wonen en werken dicht naast elkaar blijven bestaan.

Geluidruimte in Stadshavens Rotterdam

Stadshavens is een omvangrijk havengebied van 1600 ha midden in het stedelijk gebied van Rotterdam. De havenfunctie wordt de komende decennia vernieuwd en grote delen van het gebied worden getransformeerd tot hoogwaardige woon- en werkmilieus. Tijdens deze langjarige transformatie zal de combinatie van functies en de vervlechting van nieuwbouw van woningen met modernisering van bedrijfsfuncties een lastige puzzel vormen. Dat geldt vooral de geluidbronnen van bedrijven en van verkeer die omliggende en nieuw te bouwen woningen belasten. De partijen in de haven hebben de afgelopen jaren ervaring opgedaan met de verdeling van de geluidruimte. Ze hebben een convenant gesloten over een geluidruimteverdeelplan. Dat plan biedt duidelijkheid aan de bedrijven over de beschikbare geluidruimte voor de economische functies én aan de omliggende woon- en andere functies over de maximale geluidbelasting. Het plan krijgt een vervolg in de vergunningverlening met maatwerkvoorschriften. De gemeente

Zaanstad Midden

Rotterdam bereidt voor het deelgebied Waal- / Eemhaven een gebiedsontwikkelingsplan voor dat het geluidruimteverdeelplan koppelt aan het bestemmingsplan. Op die manier krijgen de afspraken over de verdeling van de geluidruimte een publiekrechtelijke verankering en ontstaat een reële basis voor de ontwikkeling van dit deelgebied.

Al werkende weg ...

De toepassing van het gebiedsontwikkelingsplan is nieuw. De gemeenten die zich hebben aangemeld werken aan de praktische invulling van de wettelijke regels en zorgen op die manier voor nieuwe kennis over de mogelijkheden en grenzen van de Chw. Centraal staat hoe de gemeente met maatregelen komt tot een herverdeling van de milieugebruiksruimte, op welke manier die herverdeling wordt geborgd en waar de praktische grenzen liggen van de mogelijkheid om af te wijken van wettelijke normen.

Om met dat laatste punt te beginnen: de Chw staat afwijking toe van wettelijke normen voor een periode van maximaal 10 jaar. Het gaat om de afwijking van inhoudelijke normen, zoals het geluidniveau. In welke mate afwijking acceptabel is, moet in de praktijk blijken. Zo betoogt Brans (zie voetnoot 4) dat de afwijking binnen redelijke grenzen moet blijven en dat sprake moet zijn van compensatie voor de afwijking van de norm. Daarbij verwijst ze naar artikel 2.3. lid 1 Chw dat stelt dat 'het gebiedsontwikkelingsplan is gericht op een optimalisering van de milieugebruiksruimte met het oog op het versterken van een duurzame ruimtelijke en economische ontwikkeling in samenhang met het tot stand brengen van een goede milieukwaliteit'. Bovendien zou naar haar inzicht een verzwaarde motiveringseis moeten gelden bij het besluit tot afwijking van een norm. De praktijk leert tot nu toe dat nergens woningen of andere kwetsbare bestemmingen in gebruik zijn onder een afwijkende (hoger dan wettelijke) milieunorm. De toekomst zal leren welke afwegingen de lokale bestuurders de komende jaren in hun gebiedsontwikkelingsplannen gaan maken.

Hierop sluiten de maatregelen aan die de gemeente neemt voor herverdeling van de milieugebruiksruimte en de zekerstelling dat binnen 10 jaar aan de wettelijke normen wordt voldaan. De Chw biedt de gemeente de mogelijkheid om in het gebiedsontwikkelingsplan positieve maatregelen op te nemen om de milieukwaliteit op het gewenste niveau te brengen. Maatregelen kunnen, zo stelt Brans, in ieder geval via uitvoeringsbesluiten worden afgedwongen, voor zover bij de verlening daarvan aan het bestemmingsplan (inclusief het gebiedsontwikkelingsplan) moet worden getoetst. Deze positieve maatregelen dwingen de betrokkenen tot uitvoering. Om de gemeenten behulpzaam te zijn bij het vinden van de goede formulering worden voorbeeldteksten opgesteld. Zij geeft daarvoor een eerste aanzet[5]. Een andere mogelijkheid om maatregelen zeker te stellen loopt via overeenkomsten met betrokkenen. In Maasdonk is deze wijze van zekerstelling gevolgd.

De Chw maakt een nieuwe benadering mogelijk. Voor het inhoudelijk welslagen wijst Brans op de cruciale voorbereidende rol van de gemeenten. Het eerste resultaat in Maasdonk is positief, maar daarmee zijn de mogelijkheden van het gebiedsontwikkelingsplan nog lang niet volledig benut. De komende tijd moet nog veel positieve ervaringen gaan opleveren.

[5] Brans geeft in de publicatie 'Crisis- en herstelwet, de experimenteerfase voorbij?' (zie voetnoot 4) een voorbeeld dat (samengevat) als volgt luidt: 'In asfaltinstallatie X moet uiterlijk op (datum) overeenkomstig deskundigenrapport Y een schoorsteen zijn gerealiseerd en in werking zijn. Dit met het doel om de geurhindercontour terug te dringen overeenkomstig bijgevoegde afbeelding' en om de juridische consequenties inzichtelijk te maken voegt ze daaraan toe 'Ter uitvoering van deze maatregelen zullen in ieder geval de volgende uitvoeringsbesluiten als bedoeld in artikel 2.3. lid 5 Chw worden genomen: wijzing van de omgevings(milieu)vergunning van inrichting X tot aanpassing van de geurhindercontour en een omgevings(bouw)vergunning voor de schoorsteen.'

Tilburg, Spoorzone

3. Experimenteren met innoveren

Afdeling 2

Breed spectrum

Vernieuwing stuit soms onbedoeld op belemmeringen in wettelijke regels. Met behulp van Afdeling 2, Hoofdstuk 2 Chw kan toestemming worden verleend om van onnodig belemmerende regels af te wijken. Het moet gaan om een experiment dat gericht is op innovatie, duurzaamheid en dat bijdraagt aan het bestrijden van de economische crisis. Bij de aanwijzing van een innovatieproject wordt getoetst op ongewenste (schadelijke) gevolgen op gebied van bijvoorbeeld milieu of veiligheid.

De projecten die uit de bus zijn gekomen bestrijken een breed spectrum. In een enkel geval leidt de afwijking van wettelijke regels tot de ontwikkeling van een nieuwe techniek, zoals de Dutch Rainmaker, een zuigercompressorwindturbinecombinatie. Enkele experimenten geven meer vrijheid van handelen binnen bestaande procedures. Die procedurele innovaties leiden tot flexibel (tijdelijk) gebruik van gebouwen of tot ontwerpvrijheid in relatie tot het Bouwbesluit. De meeste experimenten bieden ruimte aan een praktijktoepassing van al min of meer bestaande technieken. De toepassing in de praktijk is echter niet mogelijk zonder af te wijken van regels, zoals bij de gebiedsgerichte sanering van de bodem en de benutting daarbij van Warmte Koude Opslag (WKO), experimenten met duurzaam stortbeheer, het bouwen van autarkische (recreatie)woningen of verlaging van de energieprestatiecoëfficiënt (EPC). Een enkele toepassing is wel mogelijk, maar alleen met een vergunning.

In diverse gemeenten loopt een experiment om miniwindturbines op bepaalde bedrijventerreinen zonder vergunning toe te staan. Dat verlaagt de drempel en leidt aan de kant van de producenten tot het op de markt brengen van meer typen gecertificeerde miniwindturbines.

Vooral gemeenten

Ondanks de variatie in experimenten is de toestroom van experimenterende bedrijven minder dan verwacht. Het zijn vooral gemeenten die met experimenten komen. Het totaal aantal experimenten bedraagt 24, waarvan zeven betrekking hebben op miniwindturbines, vier op gebiedsgerichte bodemsanering en vier op duurzaam stortbeheer. Bij de praktijkbijeenkomsten over de Chw is de belangstelling vanuit het bedrijfsleven (anders dan juridische en ruimtelijke adviesbureaus) klein.

Koud en warm

Het stationsgebied van Utrecht met in de toekomst de OV-terminal voor dagelijks 4 miljoen reizigers, muziektheater, stadskantoor, bibliotheek etc. gaat ingrijpend op de schop. De schop gaat letterlijk in vervuilde grond. Dat heeft Utrecht tot nieuwe technieken gebracht. Een biowasmachine mengt het grondwater binnen scherpe grenzen en tegelijk worden met Warmte Koude Opslag (WKO) de eigenschappen van bodem en grondwater maximaal benut.

Het gebied kent een diffuse verontreiniging met vluchtige organische chloorverbindingen vanuit circa 22 bronnen. In plaats van sanering (kostenplaatje € 300 miljoen) zet de gemeente in op langjarige bacteriële afbraak. Deze afbraak wordt versneld door de toepassing van WKO. De beweging van het grondwater en de verwarming van de WKO verhogen de bacteriële afbraak. Randvoorwaarde is wel dat de verontreiniging zich niet naar een groter gebied verspreidt. Daarom wordt de verspreiding goed in de gaten gehouden. De gemeente verdeelt de kosten van de sanering door de belanghebbenden in de WKO een bijdrage in rekening te brengen. Verder kunnen bedrijven saneringen tegen een vergoeding inbrengen en door de gemeente laten uitvoeren.

De Chw maakt deze vernieuwende aanpak mogelijk. De Wet bodembescherming kent de gevalsgerichte benadering. Elke verontreiniging moet geïsoleerd worden aangepakt. De Chw staat een experiment toe met een gebiedsgerichte benadering, waarbij de vermengde verontreinigingen als één totaal mogen worden beschouwd. Deze aanpak betekent een doorbraak en maakt de duurzame energiewinning met WKO mogelijk. Dat is een enorm winstpunt voor de ontwikkeling van de bovengrondse plannen in het gebied.

Het experiment kent veel facetten en nog niet alle vragen zijn opgelost. De bacteriële afbraak is een zaak van lange adem. De Wet bodembescherming zal de komende tijd zo worden aangepast dat voortzetting van de Utrechtse aanpak tot in lengte van jaren mogelijk blijft en ook voor andere gemeenten beschikbaar komt. Verder is de grens van het verontreinigde gebied nog niet vastgesteld. In een eerste fase gaat Utrecht uit van een gebied rond 1 km van de zogenoemde Vredenburgknoop, waarin de verontreiniging zeker voorkomt. In een tweede fase zal de systeemgrens verder worden bepaald. Ook wil de gemeente pragmatisch omgaan met andere mobiele verontreinigingen, waarvan de aanwezigheid vaak pas tijdens de uitvoering van de projecten goed is vast te stellen. Door afspraken te maken over een snelle beoordeling wil de gemeente de bouw zo min mogelijk vertragen. Dat betekent geen dikke onderzoeksrapporten waarin alles tot de bodem is uitgezocht. De mensen van handhaving en toezicht komen naar de bouwplaats om ter plekke mee te denken over oplossingen.

Meppel, Nieuwveense Landen

Met dubbele energie

De gemeente Meppel brengt in Nieuwveense Landen in circa 20 jaar een 'aangenaam duurzame' nieuwe wijk tot stand van uiteindelijk circa 3.400 woningen. 'Aangenaam' betekent voor de toekomstige bewoners: betaalbaar, betrouwbaar, comfortabel en zonder zorgen. 'Duurzaam' houdt onder meer in dat de energieprestatie van de wijk op een hoog niveau moet liggen; uiteindelijk moet de wijk zelfs energie gaan opleveren. Dat is een ambitie die Meppel als volgt gaat realiseren. Naast de wijk ligt een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Een slimme combinatie levert voordeel op bij de toepassing van WKO, biogas via vergisting, Warmte Kracht Koppeling (WKK) en benutting van warmte uit het gezuiverde afvalwater van de RWZI. Nieuwe technieken, zoals *smart grids* en in de toekomst biogas van agrariërs, zorgen voor een zeer duurzame energieopwekking.

Ook de isolatie van de woningen moet van een hoog niveau worden. Dat is echter niet makkelijk voor te schrijven. Het Bouwbesluit schrijft een energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0,6 voor bij de nieuwbouw van woningen. Het past niet in het rijksbeleid om voor Nieuwveense Landen een zwaardere EPC te verlangen. Er geldt immers via het Bouwbesluit, een gelijk speelveld voor heel Nederland. De Chw komt Meppel te hulp. De innovatieparagraaf biedt ruimte om voor Nieuwveense Landen een apart Bouwbesluit hoofdstuk 5 (energie) op te stellen. Hierin worden stevige isolatiewaarden voor de muren en daken voorgeschreven in combinatie met HR++ glas. Deze voorschriften gelden voor alle bouwers in het hele gebied Nieuwveense Landen. Met deze goede isolatie én de duurzame installaties komt de EPC in de praktijk voor de eerste 444 woningen in de buurt van de 0,3 à 0,4. Om zeker te stellen dat deze goede isolatie samen zal gaan met een goed en gezond binnenmilieu (voorwaarde vanuit het ministerie van BZK), schrijft de gemeente bovendien standaard in haar Bouwbesluit het opstellen van een zogenoemde ventilatieprestatieverklaring voor. Pas als de ventilatie deugt, verklaart de gemeente dat het huis mag worden bewoond.

In Nieuwveense Landen is de opwekking van energie duurzaam en is het gebruik beperkt. Dat is niet alleen een zaak van techniek, maar ook van organisatie, samenwerking en gezond financieren. De gemeente Meppel en Rendo Duurzaam (dochteronderneming van de netwerkbeheerder) hebben samen het lokaal duurzaam energiebedrijf 'MeppelEnergie' opgericht voor de exploitatie. Gemeente en waterschap vinden elkaar bij de inzet van de biogas en effluent, afkomstig van de rioolwaterzuivering. De provincie Drenthe ondersteunt met een achtergestelde lening. De wijk wordt in fasen ontwikkeld, zodat ervaringen en nieuwe technieken in een vervolgfase kunnen worden benut. De slotsom is: 'Nieuwveense Landen geeft in veel opzichten dubbele energie'.

De wind waait uit een andere hoek

In de provincie Utrecht is het idee ontstaan om het plaatsen van kleine windturbines te vereenvoudigen. Op een aantal bedrijventerreinen kunnen bedrijven zonder vergunning een miniwindturbine neerzetten. De gemeente Amersfoort heeft bijvoorbeeld honderden bedrijven aangeschreven om hen te wijzen op deze mogelijkheid. Het liep niet storm. Vervolgens kwam een praktisch probleem naar voren. Er bleken geen geschikte miniturbines op de markt te zijn. Op het bedrijventerrein De Hoef zijn toch twee windmolens geplaatst, maar van een groter type dan vergunningvrij is toegestaan. Omdat de mast de toegestane hoogte te boven gaat, is voor de plaatsing vergunning verleend. Voor beide windmolens hebben provincie en gemeente bovendien een subsidie verstrekt. Op deze manier is een na te volgen voorbeeld tot stand gebracht. Ook is op het dak van de Hogeschool Utrecht (buiten het experimenteergebied, dus met vergunning) een 'duurzame energieproeftuin' gemaakt, waar naast allerlei vormen van zonne-energie ook een kleine windmolen wordt geplaatst (DonQi). Ondanks het ontbreken van de juiste certificaten en specificaties heeft de gemeente de vergunning afgegeven met daarbij de dringende suggestie aan de Hogeschool om de prestaties van deze kleine windmolen te gaan meten, zodat er in de toekomst goede gegevens beschikbaar zijn (past ook bij de onderwijsfunctie).

Het aantal geplaatste miniturbines is nog beperkt. Toch is een doorbraak bereikt, vanuit een andere hoek. Er waren in het begin geen gecertificeerde kleine molens. Intussen is die lacune opgevuld. De innovatie is in dat opzicht geslaagd, want inmiddels zijn twee gecertificeerde molens op de markt (Skystream 3.7 en Excel 10) en worden nieuwe aanbieders verwacht.

Van innovatie naar nieuwe regel

In Eindhoven bleek het mogelijk om het voormalige Philipsterrein Strijp-S in stappen te ontwikkelen. Als de definitieve bestemming nog niet tot stand kan komen, moet tijdelijk gebruik het gebied aantrekkelijk en levendig houden. Er moest snel gehandeld kunnen worden. Als iemand zich aanbiedt moet de beslissing niet te lang op zich laten wachten. En om te investeren in tijdelijk gebruik, moet de periode niet te kort zijn. In Strijp-S is de ruimte geboden om binnen acht weken te beslissen over tijdelijk gebruik, in plaats van de wettelijke procedure van 26 weken te volgen. Ook is toegestaan dat het tijdelijk gebruik 15 jaar kan zijn in plaats van maximaal 5 jaar. In Strijp-S lukt het om bestaande gebouwen in gebruik te houden. Deze flexibele aanpak bevalt zo goed, dat in het wetsvoorstel voor de permanente Chw deze formule een algemene werking gaat krijgen. De procedure voor het toestaan van tijdelijk gebruik is verkort tot acht weken en het tijdelijk gebruik is voor maximaal 10 jaar toegestaan. Op deze manier kan het succes van Strijp-S ook elders een vervolg krijgen.

Een broedplaats van innovatie

Leeuwarden zet al geruime tijd consistent in op duurzame ontwikkeling. In het visiedocument 'Duurzaam Leeuwarden, de sterke stad' van oktober 2010 kiest de gemeente voor water en energie als speerpunten. Met onder meer demonstratie- en uitrolprojecten wil de gemeente innovatie en duurzaamheid centraal plaatsen. In die lijn passen experimenten zoals de 'Dutch Rainmaker', de Eco-iglo en de autarkische recreatiewoning, die in Leeuwarden onder de Chw van de grond zijn gekomen. Een volgende stap is de oprichting van een experimenteergebied. Dat is een fysiek terrein, het Newtonpark, waar kan worden geëxperimenteerd met duurzame, innovatieve projecten. De drempel om in dat gebied aan de slag te gaan is laag. Er moet voor het terrein een koepelvergunning gaan gelden. Als het experiment past binnen de regels van deze vergunning, kan de uitvoering van het experiment zonder verdere procedures van gemeente of Rijk van start gaan.

De gemeente wil niet alleen experimenten ondersteunen, maar ook faciliteiten bieden aan afnemers en investeerders. Een innovatie als de Dutch Rainmaker kan dan doorgroeien van een nieuw idee tot een verkoopbaar product.

Leeuwarden ziet de volgende leerpunten:

- Door grote investeerders kennis te laten maken met innovaties krijgt dit soort ontwikkelingen een kans. Dit kan worden bereikt door speciale bijeenkomsten voor duurzame beleggers te organiseren.
- De Dutch Rainmaker trekt vooral buitenlandse afnemers. Wellicht is het mogelijk om dit onderwerp mee te nemen in buitenlandse handelsmissies.
- Bij financiering van duurzame experimenten moet ook de haalbaarheid van de uiteindelijke productiemogelijkheden worden meegewogen.

Tot slot

Innovatie levert vaak wat op, maar niet altijd op de manier die vooraf was bedacht. Dat hoort bij experimenteren. Gemeenten maken gebruik van de innovatie in gebiedsgerichte projecten. Winst lijkt te halen bij 'bedrijven'; het aantal innovatieprojecten uit de markt is klein. De oorzaak is niet duidelijk. Is de Chw niet bekend bij innoverende partijen, sluit de regeling niet goed aan bij hun wensen, vindt er weinig innovatie plaats of levert de bestaande wet- en regelgeving toch minder belemmeringen op dan bij het opstellen van de Chw werd gedacht?

Stichtse Vecht, Vreeland Oost

4. Tempo met het projectuitvoeringsbesluit

Afdeling 6

Lage drempel

Het projectuitvoeringsbesluit van Hoofdstuk 2, Afdeling 6 Chw is bedoeld om tempo te maken. Gemeenten (en provincies) kunnen via een snelle procedure besluiten nemen over woningbouw (tussen 12 en 2000 woningen) en projecten met maatschappelijke betekenis (onderwijs en zorg). De planologische toestemming en de vereiste uitvoeringsbesluiten komen samen in één projectuitvoeringsbesluit. Tegen dat besluit staat direct beroep open bij de Raad van State, waarbij de regels van Hoofdstuk 1 Chw (bestuursprocesrecht) voor verdere versnelling en vereenvoudiging zorgen. De gemeente kan Afdeling 6 rechtstreeks toepassen (zonder aanwijzing bij AMvB) en hoeft niet te onderbouwen waarom deze snelle procedure wordt gekozen. De Raad van State heeft deze lage drempel in een uitspraak[6] bevestigd. Zowel de gemeente (ambtshalve) als belanghebbenden (op verzoek) hebben toegang tot Afdeling 6. Dat laatste betekent dat bijvoorbeeld een projectontwikkelaar een gemeente kan vragen voor zijn project de snelle procedure van het projectuitvoeringsbesluit te volgen. Als de gemeente dat verzoek afwijst kan de aanvrager daar tegen in beroep gaan.

Snelle slag

Het doel van het projectuitvoeringsbesluit, tempo maken, komt uit de verf. De doorlooptijd tussen de ter inzage legging van het ontwerpbesluit en het onherroepelijk worden ligt over het algemeen tussen de vier en zes maanden. Een enkele uitschieter tot acht maanden is terug te voeren op een inhoudelijk probleem. Slechts in één geval is beroep aangetekend. Ook in dat project zit nog net geen jaar tussen ontwerp en onherroepelijk besluit. Ook Spijker[7] is, na uitvoerig onderzoek, optimistisch over de korte doorlooptijd van het projectuitvoeringsbesluit. De reparatie van de Chw geeft sinds eind 2011 de mogelijkheid de procedure nog verder te versnellen doordat de Raad de bevoegdheden aan B&W kan delegeren. De gemeente Zwolle heeft deze mogelijkheid direct opgepikt. Verwoerd[8] inventariseert dat minimaal 580 woningen gebouwd zijn dan wel op korte termijn gebouwd worden na het nemen van een projectuitvoeringsbesluit. Zijn becijfering komt uit op ruwweg 140 miljoen euro omzet en 1.200 manjaren werk dat (extra) versneld op de markt komt.

[6] ABRvS, 1 juni 2011, nr. 201100873/1/H1

[7] Spijker, F. Het projectuitvoeringsbesluit – van 'quick' naar 'wins'. In Hoofdstuk 2 Crisis- en herstelwet, de experimenteerfase voorbij? Publicatie van de Vereniging voor Bouwrecht nr. 39 - 2011

[8] Verwoerd, M.J. in een memo namens Bouwend Nederland aan de leden van de commissie IenM van de Tweede Kamer, 1 maart 2012

Toch geen volume

De ervaringen die bij de toepassing van Afdeling 6 worden opgedaan zijn vrijwel altijd positief. In de meeste gevallen volgt na een eerste besluit een herhaalde toepassing in dezelfde gemeente. Toch blijft het aantal keren dat Afdeling 6 wordt toegepast beperkt. Tot nu toe is van twaalf projecten[9] in niet meer dan zeven verschillende gemeenten bekend dat een (ontwerp) projectuitvoeringsbesluit is genomen. Uit een scan op internet bleek de interesse van nog enkele gemeenten, zoals Hilversum, Hillegom en Rijssen-Holten. Verwoerd (zie voetnoot 8) signaleert ook interesse vanuit Maarssen en de Zuidplaspolder en verwacht dat meer gemeenten met het instrument aan de slag willen nu de eerste procedures met succes zijn afgerond. Opvallend is dat vooral wat kleinere gemeenten belangstelling tonen voor Afdeling 6. De grootste gemeenten ontbreken volledig. Voor zover bekend dienen weinig corporaties en private ontwikkelaars bij gemeenten een verzoek in om het instrument toe te passen. Voor de beperkte toepassing lijken enkele redenen aanwezig, zoals hieronder wordt toegelicht.

Alternatieven voor het projectuitvoeringsbesluit

Er bestaan alternatieven voor het projectuitvoeringsbesluit, zoals de coördinatiebepaling uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet algemene bepaling omgevingsrecht (Wabo). Gemeenten hebben dus een alternatief om tot gebundelde besluitvorming te komen. Eén van de gemeenten die het projectuitvoeringsbesluit heeft toegepast zegt voor nieuwe gevallen de voorkeur te geven aan de Wabo, omdat zij de toepassing daarvan eenvoudiger vindt. Andere gemeenten zeggen, na de positieve ervaring met het projectuitvoeringsbesluit, vaker met dat bijltje te willen hakken. De Reiswijzer Gebiedsontwikkeling[10] vergelijkt in tekst en met een schematisch overzicht de besluitvorming op grond van de Wro, Chw en Wabo. Ook Spijker (zie voetnoot 7) zet de coördinatieregelingen van Wro (3.6.1) en Awb (3.5), de Wabo en het projectuitvoeringsbesluit op basis van de Chw naast elkaar. Zij onderkent verschillen die van waarde zijn. Zo kan het projectuitvoeringsbesluit - in tegenstelling tot de Wabo - ieder besluit voor de ontwikkeling en verwezenlijking van een project omvatten. Ook is het rechtstreekse beroep (in plaats van beroep in twee instanties) een winstpunt. Wel geldt voor het projectuitvoeringsbesluit dat beroep opschortende werking heeft, zodat de uitvoering moet wachten tot de Raad van State uitspraak heeft gedaan. Dit heeft gespeeld in het project de Hoge Klei in Wassenaar, waar de aanvang van de bouw moest wachten op de uitspraak van de Raad van State.

Schematische vergelijking toepassing Chw en Wabo voor het tot stand brengen van een bouwproject in afwijking van een bestemmingsplan

	Projectuitvoeringsbesluit op grond van de Chw	Omgevingsvergunning (Wabo) in afwijking van een bestemmingsplan
Bevoegd gezag	Raad, die de bevoegdheid kan delegeren aan B&W	B&W, soms is verklaring van geen bedenkingen van de Raad nodig
Coördinatie of integratie	Volledige integratie met een enkele uitzondering (zoals de Natuurbeschermingswet)	Integratie van de 25 toestemmingenstelsels die in de Wabo zijn opgegaan (exclusief o.a. de Waterwet)
Reikwijdte	Bouwprojecten tussen 12 en 2000 woningen / categorieën projecten van maatschappelijke betekenis	Alle projecten
Fasering	Niet mogelijk	Wel mogelijk
Beroep	In één instantie, direct bij de Raad van State – wel schorsende werking	In twee instanties – geen schorsende werking
Doorlooptijd	Uitspraak in beroep binnen 6 maanden	Geen termijn voor beroep

Eén van de gemeenten laat de keuze tussen de instrumenten bewust afhangen van de situatie. Waar veel beroepen worden verwacht, krijgt het projectuitvoeringsbesluit de voorkeur, waar behoefte is aan speelruimte bij de invulling van het plan krijgen de andere instrumenten een streepje voor. De speelruimte kan ook een overweging zijn voor de insteek van projectontwikkelaars. Projectontwikkelaars geven in een aantal gevallen de voorkeur aan de zekerheid van het bestemmingsplan zonder de details van de uitvoering al geheel vast te hoeven leggen. Met de zekerheid van het bestemmingsplan investeren ze daarna in de planuitwerking. Het projectuitvoeringsbesluit vraagt dat ze alle investeringen in één keer doen omdat daarin de planologische toestemming en de uitvoeringszaken worden geregeld.

[9] Toepassing kan zonder aanwijzing bij AMvB. Bekendmaking in de Staatscourant was niet verplicht. Daardoor is de lijst mogelijk niet compleet. Sinds het in werking treden van de Reparatiewet op 31 december 2011 geldt wel de verplichting om het voornemen tot een projectuitvoeringsbesluit bekend te maken in de Staatscourant.

[10] Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg en met medewerking van de vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen (NEPROM). De Reiswijzer Gebiedsontwikkeling 2011 – een praktische routebeschrijving voor marktpartijen en overheden (blz 60 e.v.)

Onbekend maakt onbemind

Van doorslaggevende invloed op de beperkte toepassing van de Chw lijkt de onbekendheid met het bestaan en de inhoud van Afdeling 6 en de schroom om nieuwe instrumenten toe te passen. Gemeenten vinden de structuur en de opbouw van de Chw weinig toegankelijk. Zij hebben onvoldoende zicht op de inhoud en het proces van het projectuitvoeringsbesluit. Enkele gemeenten constateren dat de eerste toepassing veel uitzoekwerk vergde. Nu het proces duidelijk is, ligt een volgende toepassing voor de hand. De conclusie van een gemeente was: 'Wees niet bang om deze procedure te gebruiken' en 'Met een goede voorbereiding verloopt de procedure probleemloos'. Ook Spijker (zie voetnoot 7) wijst in haar artikel op het punt dat gemeenten het wiel telkens zelf moeten uitvinden. Daarbij oordeelt zij bovendien dat niet alle besluiten voldoen aan de vereisten. Het ontbreekt aan een goede onderbouwing en expliciete vermelding van de belangenafweging. De onbekendheid met het instrument leidt er soms toe dat gemeenten vooraf toestemming aan de Raad vragen om Afdeling 6 te mogen benutten. Voor een brede en juiste toepassing zullen gemeenten én ontwikkelaars beter bekend moeten raken met het instrumentarium van Afdeling 6.

Soms is een toevallige ontmoeting nodig om tot een doorbraak te komen. Denk aan de gemeenteambtenaar die bij een voorlichtingsbijeenkomst over de Chw toevallig een lokale projectontwikkelaar trof. Ze besloten ter plekke om het nieuwe instrument een keer te gaan proberen. Want vernieuwing trok hen juist wel aan. Het werd een succes.

Kleine projecten

Afdeling 6 maakt projecten tot 2000 woningen mogelijk en kent geen beperking voor de omvang van projecten met maatschappelijke betekenis. De praktijk laat anders zien. Het grootste project telt 84 woningen, het gemiddelde zit op circa 40. Dat komt omdat bij de besluitvorming in één keer alle informatie beschikbaar moet zijn, ook over de uitvoeringsbesluiten. Voor een groot project is dat een lastige opgave waaraan gemeenten en projectontwikkelaars niet gewend zijn. De toepassing bij kleinere projecten ligt ook in de toekomst voor de hand. De gemeente Leidschendam-Voorburg geeft onder druk van de crisis en de wijziging van de woningmarkt een andere invulling aan een groot nieuwbouwplan met 600 woningen. In afwijking van het opgestelde bestemmingsplan komen nu kleinere plukjes woningen tot ontwikkeling op basis van een projectuitvoeringsbesluit. Ook de gemeente Zuidplas gaat na welke rol het projectuitvoeringsbesluit kan spelen bij de stapsgewijze ontwikkeling van 1200 woningen in Zevenhuizen-Zuid (Zuidplaspolder).

Standaardsituatie

De standaardsituatie waarin Afdeling 6 zijn waarde heeft bewezen is als volgt. De ruimtelijke procedures voor het bouwplan zijn doorlopen. Het bestemmingsplan is van kracht. Door de crisis is desituatie op de woningmarkt echter flink veranderd. Het bestemmingsplan voldoet niet meer. De projectontwikkelaar wijzigt de koers en wil flexibel en snel aan de slag in kleinere clusters van enkele tientallen tot maximaal honderd woningen. De voorbereiding heeft al plaatsgevonden, de grond is beschikbaar en denoodzakelijke onderzoeken naar onder meer natuur en milieu hebben een positief resultaat. Soms zijn zelfs al woningen verkocht. Afdeling 6 Chw biedt dan uitstekende mogelijkheden. Na een voorbereiding van enkele maanden is de besluitvorming binnen vier tot zes maanden rond te krijgen, met nog eens maximaal zes maanden voor de afhandeling van beroepen.

Bijzondere toepassing

Afdeling 6 kent ook bijzondere toepassingen, zoals in de Limburgse gemeente Beek. Voor de bouw van 30 appartementen moet een kerk wijken, waarvoor een stichting de monumentenstatus heeft aangevraagd. De gemeente heeft dit verzoek afgewezen en de stichting is in beroep gegaan. Zolang dit beroep loopt, geldt een voorbescherming (instandhoudingsverplichting) op grond van de gemeentelijke Erfgoedverordening en kan de gemeente geen sloopvergunning voor de kerk afgeven. Met de Chw heeft de gemeente een doorbraak geforceerd door in het projectuitvoeringsbesluit op te nemen dat de voorbescherming wordt opgeheven. Hiermee vervalt de instandhoudingsverplichting en ontstaat de mogelijkheid om de kerk af te breken. De stichting heeft wel bezwaar aangetekend, maar heeft uiteindelijk geen beroep tegen het projectuitvoeringsbesluit ingediend. De procedure op grond van de Chw heeft acht maanden in beslag genomen, de kerk is gesloopt en de bouw van de appartementen is gestart. De procedure tegen de monumentenvergunning is overigens nog steeds niet formeel afgerond.

5. Breed draagvlak

Afdeling 7

Sneller en beter

Over het geheel genomen verlopen grote ruimtelijke projecten vaak moeizaam: het proces is stroperig, het wettelijk kader complex, de besluitvorming traag en bestuurlijke partijen werken langs elkaar. De Commissie Versnelling Besluitvorming Infrastructurele Projecten (beter bekend als Commissie Elverding) heeft in 2008 met het advies 'Sneller en beter' de basis gelegd voor een vernieuwende aanpak voor infrastructurele projecten. In Afdeling 7 Chw is deze aanpak vertaald naar gebiedsontwikkeling: lokale en (boven) regionale projecten met nationale betekenis.

Volgens de aanpak van Elverding komen grote gebiedsprojecten 'sneller en beter' tot stand als een breed uitgevoerde verkenning (breed door alle relevante aspecten in beschouwing te nemen én alle relevante partijen er bij te betrekken) leidt tot een eenduidige voorkeursbeslissing. Op basis van die overeenstemming kan de uitvoering doelgericht en snel worden ingezet.

In de procedure van Afdeling 7 Chw mondt de brede verkenning uit in een structuurvisie, waarmee alle betrokken overheden uitdrukkelijk moeten instemmen. Deze overheden nemen vervolgens ook plaats in een projectcommissie waarin ze samen zorgen voor de realisatie met gebruikmaking van de coördinatieregeling van de Wro. De verplichte coördinatie zorgt voor samenwerking in de uitvoering. De ruimtelijke toestemming en de benodigde uitvoeringsbesluiten komen op één moment in procedure. Fasering blijft mogelijk. Daarnaast is sprake van de vereenvoudigde beroepsprocedure en verlichting van het project-m.e.r. volgens Hoofdstuk 1 Chw.

Drie projecten met bestuurlijk commitment

In de AMvB 1e tranche zijn drie projecten onder Afdeling 7 gebracht: Rotterdam Central District, Stationsgebied Utrecht en de FlorijnAs in Assen. Nadien zijn geen projecten aangemeld. De drie projecten waren op het moment van aanmelding al van start gegaan.

De drie projecten investeren in draagvlak bij de betrokken (overheids)partijen. Dat moet stabiliteit opleveren voor de inhoud van de plannen en snelheid bij de uitvoering. De aanwijzing tot lokaal project met nationale betekenis trekt de nodige bestuurlijke aandacht en genereert druk om het project binnen de gestelde termijnen tot stand te brengen.

Voor Rotterdam Central District is de structuurvisie voortvarend tot stand gebracht. Op het ontwerp zijn slechts tien zienswijzen en twee bestuurlijke overlegreacties binnengekomen. Een zeer beperkt aantal voor zo'n groot en ingrijpend project. Deze instemming legt een stevige basis onder de uitvoering die in volle gang is.

Het stationsgebied van Utrecht wordt ook ingrijpend aangepast. Grote delen van het project zijn in uitvoering. Het gedeelte aan deJaarbeurszijde, met als belangrijke opgave de invulling van de Utrechtse Jaarbeurs en het Jaarbeursplein, is minder ver gevorderd.

Voor dat deelgebied moet de structuurvisie nog worden opgesteld, in samenwerking met de particuliere eigenaar van een groot deel van het projectgebied. De termijn (1 januari 2014, einddatum Chw) die de Chw biedt voor het afronden van de structuurvisie zorgt daarbij voor versnelling.

Zoals hierna is beschreven is ook voor de FlorijnAs bestuurlijke overeenstemming bereikt. Het project is in uitvoering.

FlorijnAS

In de FlorijnAs komt een groot aantal ambities samen: verbetering van de weginfrastructuur, uitbreiding van het openbaar vervoer, logischer aansluiting van de verschillende delen van de stad, bouw van woningen in de bestaande stad, het aantrekken van kennis- en onderwijsinstellingen, het terughalen van water in het stadsbeeld en het versterken van landschap en natuur.

Voor dit grootschalige en gevarieerde project is het gebruik van de Chw niet doorslaggevend voor de aard van de ambities, maar wel voor een breed gedragen wijze van realisatie. Tot nu toe heeft Assen ruimtelijke ontwikkelingen bij voorkeur op eigen houtje aangepakt. Voor de FlorijnAs, met tal van relaties met de omgeving, is dat niet mogelijk en zou dat ten koste gaan van de kwaliteit. Daarom heeft Assen de mogelijkheden van de Chw met beide handen aangegrepen. Het heeft geleid tot een bijzonder krap tijdpad voor het opstellen van de gedragen structuurvisie. Die haast was geboden om het aflopende 'voorkeursrecht gemeenten' te kunnen verlengen. Om het voorkeursrecht te kunnen voortzetten moest de gemeente beschikken over een recent bestemmingsplan. De gemeente wilde dat baseren op de structuurvisie met de brede instemming, zoals de Chw voorschrijft. De gemeente heeft met stoom en kokend water én in goed overleg met de belanghebbende overheden de structuurvisie op 27 oktober 2011 tot stand gebracht. De structuurvisie is mede ondertekend door de buurgemeenten, het waterschap, de provincie en het Rijk. Direct aansluitend op de vaststelling van de structuurvisie is het bestemmingsplan Assen Zuid met het Plan-MER vastgesteld. Daarmee was de besluitvorming op orde om het voorkeursrecht op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten opnieuw te vestigen. De korte doorlooptijd is goed samengegaan met een nauwe bestuurlijke samenwerking in de regio. Ook zijn de plannen met vrij weinig zienswijzen en bezwaren van burgers en bedrijven tot stand gebracht. Waar dat zinvol is heeft de gemeente een anterieure overeenkomst afgesloten om bijvoorbeeld sluipverkeer tegen te gaan.

De projectcommissie die de uitvoering gaat begeleiden heeft een bestuurlijke en een ambtelijke variant. Het rijk is daarin ook vertegenwoordigd, maar de grootste daadkracht komt van de lokale en regionale partijen.

Het is de bedoeling om nu door te pakken met een gecoördineerde en snelle besluitvorming over de deelplannen. Daarbij is afwijking van gemeentelijke regels toegestaan. De gemeente zal bestemmingsplannen zonder de fase van een voorontwerp tot stand brengen. De vergunningverleners van de verschillende partijen bereiden zich gezamenlijk voor op de snelle en samenhangende vergunningverlening, gericht op de uitvoering.

Instemming aan de voorkant, versnelling in de uitvoering

De gemeenten in de hiervoor beschreven drie projecten zien dat het brede draagvlak dat zij hebben verkregen voor hun ingrijpende plannen bijdraagt aan een versnelling tijdens de planuitwerking en de uitvoering. Dat is ook de gedachte achter de aanpak 'sneller en beter' die op basis van het advies van de Commissie Elverding is ingezet. Het klinkt logisch en aannemelijk dat de expliciete instemming en de actieve betrokkenheid van de verschillende overheden leidt tot een versnelling in de uitvoering. De drie projecten laten veel activiteit zien. Het is nog wat vroeg om te kunnen constateren of de verwachte versnelling ook daadwerkelijk tot stand komt.

6. De rol van kennis bij invoering en gebruik van de Chw

Kennis

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) coördineert de uitvoering van de Chw. Het ministerie werkt daarbij samen met het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) (Hoofdstuk 1 Chw over Bestuursprocesrecht) en andere organisaties zoals Agentschap NL. Het ministerie bevordert een ruime en juiste toepassing van de wet.

Kennis speelt een cruciale rol. Dat blijkt telkens uit gesprekken met betrokkenen in het ruimtelijke domein. Onbekend maakt echt onbemind. De eerste stap is om duidelijk te maken in welke situaties de Chw meerwaarde heeft. De betrokkenen moeten dan de vergelijking kunnen maken tussen de eigen situatie en de mogelijkheden van de Chw. Maar dat is niet voldoende. De betrokkenen moeten ook overtuigd raken van de meerwaarde van de Chw en - zeker bij een wet die uitnodigt tot experimenteren - bereid zijn om zelf op zoek te gaan naar de nog niet uitgewerkte mogelijkheden van de wet. Ze verwachten kennis aangereikt te krijgen over de manier waarop de Chw kan worden benut, liefst met concrete voorbeelduitwerkingen en stappenplannen. Een belangrijke notie is ook dat de kennis niet bij organisaties zit, maar bij personen. Als die vertrekken, moet de organisatie soms weer opnieuw beginnen.

Bij het in werking treden van de Chw in 2010 was de aandacht vooral gericht op een algemene introductie van de wet via brochures, berichten in diverse media en bijeenkomsten voor belangstellenden uit de doelgroep. In de loop van de tijd is ook meer toegespitste informatie verschaft.

Bekendheid van de Chw

In de vorige rapportage is geconstateerd dat de mogelijkheden van de Chw nog niet ten volle worden benut. Meer projecten zouden hun voordeel kunnen doen met de Chw. Deze constatering is van diverse kanten bevestigd. Zoals onder meer het Planbureau voor de Leefomgeving constateert, is er een zekere schroom om nieuwe instrumenten toe te passen. Het ministerie zet zich daarom in om de drempel laag te houden en de kennis over de Chw naar partijen en personen te brengen die baat zouden kunnen hebben bij toepassing van de Chw. Bij de regioconferenties eind 2011 over de nieuwe Omgevingswet is om die reden een module over de Chw toegevoegd. In februarIenMaart 2012 is een reeks praktijkbijeenkomsten georganiseerd met als titel 'Breng de omgeving weer in beweging, aan de slag met de Crisis- en herstelwet'. Dat bleek een schot in de roos. De eerste drie bijeenkomsten waren zeer snel overtekend, waarna twee extra bijeenkomsten zijn ingelast. De reacties zijn positief. De opzet voorzag in een mix van informatie halen en zelf aan de slag gaan met de verschillende onderdelen van de wet.

Bij de bijeenkomsten is gevraagd wat de deelnemers ten aanzien van de Chw verwachten van het ministerie van IenM. Daaruit komt het beeld naar voren dat informatie langs verschillende wegen moet worden aangeboden. Een website, nieuwsbrieven en publicaties waarin nieuwe ontwikkelingen en voorbeeldprojecten worden beschreven zijn nuttig, maar er is ook een grote behoefte aan interactie: meedenken in concrete situaties, klankbord, projectgericht advies, ervaringen van anderen bespreken, persoonlijk contact, uitleg, etc. Daarnaast is er ook behoefte aan een leidraad om de Chw goed te kunnen toepassen in de vorm van een spoorboekje, stappenplan of beslisboom.

Intake van projecten

Het ministerie van IenM roept op tot het gebruik van de Chw en biedt aan gegadigden steun bij het aanscherpen van de probleemstelling waarbij de Chw kan bijdragen aan de oplossing, bij het bepalen van het instrumentarium, de keuze en het begrenzen van het plangebied en bij het opstellen van een aanvraag als bijzonder project onder de Chw. Dit voortraject leidt in veel gevallen tot een aanvraag en aanwijzing onder de Chw. Ook komt bij deze intake regelmatig naar voren dat een route mogelijk is zonder de Chw of dat de Chw niet in het gestelde probleem voorziet. Dan wordt de betrokken overheid geadviseerd een andere route te volgen.

Apeldoorn, Kanaalzone

Toepassing van de Chw

Aanmeldingen voor en vragen over de experimenten (bijzondere voorzieningen, Hoofdstuk 2 Chw) komen binnen bij het ministerie van IenM. Vragen over juridische interpretaties worden beantwoord door Infomil, onderdeel van Agentschap NL. De website van Infomil geeft ook de actuele stand weer van de wetgeving en uitspraken van bestuursrechters, waarin de Chw van toepassing is.

In het kalenderjaar 2011 zijn aan Infomil 152 vragen gesteld. Dat is ruim een verdubbeling ten opzichte van 2010. Deze vragen gingen in de helft van de gevallen over de toepassing van Hoofdstuk 1 (bestuursprocesrecht). Vragen zijn bijvoorbeeld of een project wel of niet valt onder de categorieën van Bijlage I, of de Chw van rechtswege van toepassing is en wat de gevolgen zijn als in de kennisgeving niet is vermeld dat de Chw van toepassing is. Veel vragen gaan over de algemene toepassing van de Chw, de stand van de wetgeving etc. Tenslotte gaat ruim 10% van de vragen over het projectuitvoeringsbesluit, zoals over de voor- en nadelen van dit besluit ten opzichte van de omgevingsvergunning op basis van de Wabo en in welke situatie het projectuitvoeringsbesluit mag worden toegepast.

Kennisuitwisseling tussen de experimenten

De gemeenten die met de bijzondere voorzieningen (experimenten) van de Chw aan de slag gaan, zijn bereid buiten de gebaande paden te treden. Zij beseffen dat zij bij deze vernieuwing van elkaar kunnen leren. Het ministerie van IenM biedt een platform om ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld door een periodieke bijeenkomst waarvoor deze gemeenten zijn uitgenodigd. In de verslagperiode is een bijeenkomst gehouden in Apeldoorn met als één van de voorbeelden het project Kanaalzone en in Zaanstad over o.a. Zaanstad Midden.

Onderzoeken

Naast de ministeries van IenM en van VenJ en de VNG communiceren ook andere partijen over de Chw. Het gaat daarbij om wetenschappers en anderen die op basis van onderzoek informatie over de Chw naar buiten brengen, uitleg geven over de wet, stelling nemen over de Chw of gedachten uiten over de plek van de Chw in het omgevingsrecht. Bijlage 5 van de eerder uitgebrachte 'Rapportage praktijkervaringen Crisis- en herstelwet – Evaluatie 2010-2011' geeft een select overzicht van artikelen. Aan deze reeks kunnen nieuwe onderzoeken worden toegevoegd zoals het rapport[11] van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) waarin wordt vastgesteld dat bestuursorganen zich bij voorkeur bedienen van (juridische) instrumenten die hun waarde hebben bewezen. De bestaande werkpraktijk heeft de voorkeur boven juridische noviteiten. Het PBL stelt dat het gebiedsontwikkelingsplan (Hoofdstuk 2, Afdeling 1 Chw) een goed voorbeeld is van een instrument waarmee geprobeerd wordt aan te sluiten bij de bestaande praktijk én een oplossing te bieden voor de soms knellende milieugebruiksruimte en het gebrek aan lokale afwegingsruimte. In dit Voortgangsrapport 2011-2012 wordt ook verwezen naar de publicatie van de Vereniging voor Bouwrecht: 'Hoofdstuk 2 Crisis- en herstelwet, de experimenteerfase voorbij?' (zie voetnoten 5 en 7) en naar een memo van Bouwend Nederland, dat gebaseerd is op onderzoek naar de toepassing van de Chw (voetnoot 10).

[11] Buitelaar E., Bregman A, e.a. Ex-durante evaluatie Wet ruimtelijke ordening - tweede rapportage. Planbureau voor de Leefomgeving i.s.m. Instituut voor Bouwrecht. PBL-publicatienummer: 500160001, Den Haag 2012.

Almere, particulier opdrachtgeverschap

7. Ervaringen gericht op de nieuwe Omgevingswet

Inleiding

De Chw is opgesteld om in tijden van financiële en economische malaise ruimtelijke projecten los te trekken, snelheid te maken en duurzame vernieuwing te stimuleren. Daarmee is de Chw een proeftuin voor de vernieuwing van het omgevingsrecht, waaraan het kabinet met grote prioriteit werkt. De voortgangsrapportage over de Chw levert ervaringen op die van belang zijn voor de opbouw van de nieuwe Omgevingswet. In dit hoofdstuk worden twee onderwerpen van algemene strekking (kennis & kunde / voorbeeldprojecten) en een reeks van ervaringen die voortkomen uit specifieke onderdelen van de Chw behandeld. Voor de ervaringen met het bestuursprocesrecht wordt verwezen naar de evaluatie over Hoofdstuk 1 Chw, die is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VenJ.

Langjarige aandacht voor introductie

De ervaringen met de introductie van de Chw leiden tot de constatering dat omvangrijke en langjarige inzet nodig is om tot een goede en brede toepassing van nieuwe wetgeving te komen. De crux zit aan de 'ontvangende' kant. Zoals het Planbureau voor de Leefomgeving constateert (zie voetnoot 11), voelt de gemeentelijke doelgroep weinig behoefte om de 'oude schoenen' weg te gooien, zelfs als er al nieuwe zijn. Invoering van wetgeving vergt dan ook gerichte en gevarieerde informatieoverdracht, ook ver na de invoeringsdatum. Kennis en kunde zijn cruciaal voor een goede toepassing. Het is nodig de doelgroep te verleiden: vernieuwing moet effectief en makkelijk toepasbaar zijn en niet als een last worden ervaren.

Bijlage 3 van dit Voortgangsrapport illustreert dat de Chw sinds het in werking treden van de wet op 31 maart 2010 een aantal keren is aangevuld, aangepast en verder ingevuld. De uitvoerders raken snel de weg kwijt in het bouwwerk van regels, dat op deze wijze ontstaat. Dit leidt tot de suggestie om een opzet voor de Omgevingswet te zoeken waarbij toekomstige invulling en wijziging niet direct leiden tot versnippering over documenten en onoverzichtelijkheid van teksten.

Voorbeeldprojecten en experimenten

Bij de Chw versterkt de combinatie van voorbeeldprojecten / experimenten de band tussen de regelgeving van het rijk en de uitvoeringspraktijk in het hele land. De interactie tussen regelgeving en uitvoeringspraktijk komt de kwaliteit van de regelgeving ten goede én leidt tot oplossingen voor hardnekkige problemen in de experimenteergebieden. De interactie levert bovendien een netwerk op van personen vanuit de verschillende bestuursniveaus die elkaar makkelijk vinden, begrip krijgen voor elkaars positie en ervaringen uitwisselen. De '*free riders*', die slechts de status van het experiment opzoeken en weinig vernieuwingskracht toevoegen, zijn fors in de minderheid en doen weinig afbreuk aan het totale positieve effect. Naar verwachting zullen experimenten / voorbeeldprojecten ook in de toekomst het inzicht in de uitvoeringspraktijk vergroten en bijdragen aan vernieuwing. Dat komt de kwaliteit van de regelgeving ten goede en bevordert de interactie tussen en binnen de bestuurslagen.

Milieu en ruimte

Een belangrijke opgave voor het omgevingsrecht is om bij complexe gebiedsontwikkelingen de milieukwaliteit en het gewenste ruimtegebruik met elkaar in balans te brengen. Binnen de huidige regelgeving beschikt het lokaal bestuur daarvoor over twee gelijksoortige aanpakken: de aanpak van de Interimwet stad- en milieubenadering en het gebiedsontwikkelingsplan van de Chw. De nieuwe Omgevingswet biedt de kans om deze aanpakken te integreren. De toepassing van beide instrumenten leert dat de regelingen een belangrijke stimulans vormen en in complexe situaties tot een doorbraak leiden. Interessant is dat in de praktijk in vrijwel alle gevallen een oplossing tot stand komt waarbij de juridische component (afwijken van wettelijke normen) - achteraf gezien - niet nodig blijkt. Nergens is gebleken dat een onverantwoorde keuze wordt gemaakt en de gebiedskwaliteit tekort schiet. Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat de beschikbaarheid van afwegingsruimte op lokaal niveau helpt om tot goede oplossingen te komen. Het lijkt niet nodig om hoge barrières op te werpen. Gemeenten laten zien dat zij een verantwoorde afweging maken.

Bij het opstellen van dit Voortgangsrapport zijn enkele vragen opgekomen over de nadere invulling van een nieuwe regeling voor afwegingsruimte in de Omgevingswet. Het rapport levert niet voldoende materiaal voor een onderbouwd advies. Het gaat om keuzen als:

- Generiek toestaan van afwegingsruimte (zoals volgens Interimwet Stad- en Milieubenadering) of alleen bij wijze van experiment met aanwijzing per AMvB (zoals in de Chw).
- Volstaan met een stappenbenadering (Interimwet Stad- en Milieubenadering) of doorzetmacht inbouwen, waarmee vergunningen kunnen worden opengebroken en bijvoorbeeld maatregelen op het terrein van een bedrijf kunnen worden getroffen (Chw).
- Permanente afwijking van milieunormen met compensatie toestaan (Interimwet Stad- en Milieubenadering) of alleen tijdelijke afwijking mogelijk maken om de transformatie op gang te krijgen (Chw).

Innovatie

Bij vernieuwing kunnen bestaande regels belemmerend werken. Ze zijn immers opgesteld vanuit ervaringen uit het verleden en niet gericht op toekomstige technieken en inzichten. De Chw laat zien dat innovatie gestimuleerd kan worden in experimenten.

Om ruimte te geven aan innovatie, maar wel greep te houden op de randvoorwaarden, zou het vernieuwde omgevingsrecht een algemene innovatieregeling kunnen bevatten. Die zou de vorm van een afwegingsformule kunnen krijgen om in voorkomende gevallen een goede balans te kunnen vinden tussen het belang van de vernieuwing en het risico dat daarbij wordt gelopen voor de omgevingskwaliteit.

Elementen kunnen zijn:

- De nadrukkelijke toestemming voor het uitvoeren van een experiment. Dat kan met de zware procedure van de AMvB; flexibeler en eenvoudiger is de ministeriële regeling.
- Het stellen van randvoorwaarden, zoals voor maximale effecten op de omgeving.
- De verplichting om te rapporteren over de effecten van het experiment (leerpunten).
- Het al dan niet beperken van experimenteerruimte tot vooraf benoemde normen of regels. Het verdient de voorkeur om af te zien van een limitatieve lijst, zoals in de Chw. Een lijst beperkt en de nadrukkelijke toestemming waarborgt dat geen 'gekke' dingen gebeuren.

Diverse projectvoorstellen onder de Chw hebben tot discussie geleid over de toelaatbaarheid en wenselijkheid van de voorgestelde innovatie. Hiermee ontstond een ingang voor gesprek met het (betreffende onderdeel van het) vakdepartement; een aantal voorstellen is nader in het parlement besproken. De toepassingsmogelijkheden zijn vergroot (toevoeging Waterwet als wet waarvan kan worden afgeweken, uitzondering op het Bouwbesluit, koepelvergunning voor innovatie) en in een enkel geval is de grens hard gebleken (afdracht energiebelasting).

Concentratie besluitvorming

De Chw (afdeling 6) omvat het projectuitvoeringsbesluit, waarin de planologische instemming en de uitvoeringsbesluiten in één procedure worden gebundeld. De ervaringen daarmee zijn positief voor kleinere woningbouwprojecten. De besluiten komen snel tot stand. Wel bestaat, zeker voor grotere projecten, de behoefte aan fasering, zodat niet alle informatie (hoofdkeuze en uitvoeringsbesluiten) tegelijk en vroegtijdig beschikbaar hoeft te zijn. Daarnaast kent de Chw (afdeling 7) een opzet waarin de aanpak van Elverding doorklinkt. Alle betrokken overheden committeren zich expliciet aan de gemeentelijke structuurvisie waarin de voorkeursbeslissing is opgenomen. Die brede steun moet een vervolg krijgen in een snelle planuitwerking. De paar voorbeelden onder deze afdeling van de Chw laten zien dat de structuurvisie snel, met breed draagvlak en met opvallend weinig zienswijzen tot stand komt. In die zin biedt de Chw met het projectuitvoeringsbesluit en de Elverdingaanpak een model, waarop de Omgevingswet kan voortbouwen.

Bijlage 1: Verantwoording

Achtergrond van de voortgangsrapportage

Het experimentele karakter van de wet heeft bij de parlementaire behandeling geleid tot de toezegging[12] om de vinger aan de pols te houden en jaarlijks te rapporteren over de voortgang van de uitvoering van de Chw.

Voortgangsrapport 2011

Op 9 december 2011 heeft de regering de 'Rapportage praktijkervaringen Crisis- en herstelwet - evaluatie 2010-2011' en de 'Tussenrapportage evaluatieonderzoek procesrechtelijke bepalingen Crisis- en herstelwet' aan het parlement aangeboden. Beide rapportages onderbouwen het wetsvoorstel Permanente Chw met actuele inzichten over de uitvoering.

Voortgangsrapportage 2011-2012

Het voorliggende Voortgangsrapport 2011-2012 richt zich uitsluitend op de uitvoering van Hoofdstuk 2 van de Chw, dat de bijzondere voorzieningen biedt. Hoofdstuk 1 met de vereenvoudiging van het bestuursprocesrecht en de verlichting van de m.e.r.-procedure blijven buiten beschouwing. De minister van VenJ heeft parallel aan het opstellen van het Voortgangsrapport 2011-2012 een evaluatie laten uitvoeren naar juist de bestuursrechtelijke aspecten van Hoofdstuk 1 van de Chw. Hierover wordt apart gerapporteerd. De evaluatie over Hoofdstuk 1 biedt samen met het voorliggende Voortgangsrapport over Hoofdstuk 2 volledig inzicht in de uitvoering van de Chw tot nu toe.
Hoofdstuk 3 Chw, met de permanente wijziging van bestaande wetten, is geen onderdeel van de voortgangsrapportage Chw. De permanente wijzigingen zijn onderdeel van andere wetten en worden, waar nodig, in dat verband op voortgang en ervaringen bezien.

Aangezien de voortgangsrapportage over 2011 geen relevante informatie over tijdelijke huur van te koop staande woningen (Afdeling 5 Chw) heeft opgeleverd en de regels over radarzonering (Afdeling 3 Chw) inmiddels zijn opgenomen in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), dat op 29 december 2011 is gepubliceerd, concentreert het Voortgangsrapport 2011-2012 zich op de volgende vier onderdelen van Hoofdstuk 2 Chw:

- Ontwikkelingsgebieden (Afdeling 1)
- Innovatieprojecten (Afdeling 2)
- Versnelde uitvoering van bouwprojecten (Afdeling 6)
- Lokale en regionale projecten met nationale betekenis (Afdeling 7).

Het Voortgangsrapport 2011-2012 sluit in de tijd aan op de 'Rapportage praktijkervaringen Chw – Evaluatie 2010-2011' waarin informatie over de uitvoering was opgenomen tot medio 2011. Dit Voortgangsrapport 2011-2012 voegt daaraan toe informatie tot begin april 2012.

De bijzondere voorzieningen die worden aangewezen met de 3e en 4e tranche van de AMvB zijn opgenomen in de overzichten van dit rapport. Aangezien de beide AMvB's nog niet in werking zijn getreden, zijn de wettelijke voordelen van de Chw nog niet van kracht. De aanvragers hebben veelal een aanvang gemaakt met de voorbereiding van hun projecten.

De voortgangsrapportage is gebaseerd op informatie die de projecten zelf hebben verstrekt.

[12] Nota naar aanleiding van het verslag (TK 32 127 nr 7)

Bijlage 2: Hoofdlijn van de Chw

De Chw is opgezet om in tijden van economische crisis steun te geven aan de ruimtelijke ontwikkeling en aan de bouwsector. De Chw is bedoeld om ruimtelijke projecten vlot te trekken, procedures te versnellen en stimulansen te geven aan duurzame innovaties. De Chw kent tijdelijke onderdelen (bestuursprocesrecht / milieueffectrapportage en bijzondere voorzieningen) en permanente wijzigingen van bestaande wetten. Het kabinet heeft een wetsvoorstel ingediend om de tijdelijke onderdelen van de Chw permanente werking te gaan geven. De huidige wet kent drie belangrijke hoofdstukken.

Hoofdstuk 1: Bestuursprocesrecht en milieueffectrapportage

Hoofdstuk 1 van de Chw bevat wijzigingen van de Algemene wet bestuursrecht. Die wijzigingen moeten ervoor zorgen dat de beroepsprocedures van ruimtelijke projecten minder in aantal worden en sneller verlopen. De wijzigingen gelden onder de huidige wet tot 1 januari 2014. Samengevat gaat het om de volgende punten:

- Decentrale overheden kunnen niet in beroep gaan tegen een besluit van een andere overheid (artikel 1.4. Chw).
- Als dat de belanghebbende niet benadeelt, kan de bestuursrechter, ondanks schending van een rechtsregel, het besluit in stand laten (artikel 1.5 Chw).
- De bestuursrechter doet uitspraak binnen 6 maanden na het verstrijken van de beroepstermijn (artikel 1.6 Chw) of een tussenuitspraak met een verlenging van nog eens zes maanden als sprake is van de zogenoemde bestuurlijke lus (artikel 1.7 Chw) of van prejudiciële vragen (art 1.8 Chw).
- Na afloop van de beroepstermijn kunnen geen beroepsgronden meer worden aangevoerd (artikel 1.6a Chw).
- Iemand kan alleen een beroep doen op de naleving van rechtsregels die bedoeld zijn om zijn eigen belang te beschermen, het relativiteitsvereiste (artikel 1.9 Chw).
- Onderzoek hoeft niet opnieuw gedaan te worden als dat onderzoek nogmaals gebruikt wordt om een vernietigd besluit te herstellen (artikel 1.10 Chw).

Deze vereenvoudiging van het bestuursprocesrecht is van toepassing op:

- In Bijlage I van de Chw (met aanvulling in de AMvB 1e en 4e tranche) benoemde categorieën van ruimtelijke en infrastructurele projecten.
- In Bijlage II van de Chw (aangevuld in AMvB 1e t/m 4e tranche) met naam opgenomen projecten.
- De bijzondere projecten en voorzieningen van Afdelingen 1, 6 en 7 van Hoofdstuk 2 Chw. Deze projecten zijn aangewezen in de AMvB 1e t/m 4e tranche.

Daarnaast kunnen de projecten die zijn opgenomen in bijlage II Chw en de projecten van Afdeling 7 van Hoofdstuk 2 (lokale en (boven)regionale projecten met nationale betekenis) gebruik maken van een verlichting van de m.e.r.-procedure. Deze verlichting houdt in dat voor een project-m.e.r. geen onderzoek naar alternatieven hoeft plaats te vinden en dat de verplichting om advies te vragen aan de Commissie voor de milieueffectrapportage vervalt. Ook deze verlichting geldt onder de huidige Chw tot 1 januari 2014.

Hoofdstuk 2: Bijzondere voorzieningen

Hoofdstuk 2 van de Chw introduceert bijzondere voorzieningen waarvan projecten gebruik kunnen maken. Het gaat om specifieke vernieuwende procedures en ruimte voor experimenten met innovatie voor duurzame gebiedsontwikkeling. De bijzondere voorzieningen van Hoofdstuk 2 Chw bestaan samengevat uit:

- Afdeling 1: Ontwikkelingsgebieden met de mogelijkheid de milieugebruiksruimte te herverdelen en tijdelijk af te wijken van een milieunorm. De gebieden worden aangewezen bij AMvB, de specificatie van de tijdelijke afwijking van een milieunorm moet eveneens worden vastgelegd in een AMvB. In de ontwerp AMvB 3e tranche is een niet limitatieve lijst met wetsartikelen opgenomen, waarvan afwijking mogelijk is.

Voor de projecten van Afdeling 1 is volgens artikel 2.3 Chw afwijking mogelijk van bij AMvB aangegeven bepalingen bij of krachtens de:

a) Flora- en faunawet
b) Natuurbeschermingswet 1998
c) Ontgrondingenwet
d) Wet ammoniak en veehouderij
e) Wet bodembescherming
f) Wet geluidhinder
g) Wet geurhinder en veehouderij
h) Wet inzake de luchtverontreiniging
i) Wet milieubeheer (met dien verstande dat na vaststelling van het plan uiterlijk na 10 jaar alsnog wordt voldaan aan de gestelde milieukwaliteitsnormen)

- Afdeling 2: Innovatieve experimenten, waarin het is toegestaan om van een specifiek aangegeven wettelijke bepalingen (zie kader) af te wijken. De gebieden worden aangewezen bij AMvB.

Voor de projecten van Afdeling 2 is volgens artikel 2.4 Chw afwijking mogelijk van het bepaalde bij of krachtens de:

j) Elektriciteitswet
k) Warmtewet
l) Waterwet (met uitzondering van het onderdeel waterveiligheid, ingevoegd bij Wijziging van de Crisis- en herstelwet en enkele andere wetten (verbeteringen en aanvullingen))
m) Wet Algemene bepalingen omgevingsrecht (ingevoegd bij wijziging Wegenverkeerswet 1994)
n) Wet ammoniak en veehouderij;
o) Wet bodembescherming;
p) Wet geluidhinder;
q) Wet geurhinder en veehouderij
r) Wet inzake de luchtverontreiniging;
s) Wet milieubeheer met uitzondering van artikel 5.2b en titel 5.2;
t) Wet ruimtelijke ordening,
u) Woningwet.

- Afdeling 3: een tijdelijke regeling voor radarzonering, die permanent gemaakt wordt met het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening
- Afdeling 4: niet ingevuld
- Afdeling 5: een regeling voor de tijdelijke verhuur van te koop staande woningen
- Afdeling 6: versnelde uitvoering van bouwprojecten: woningen en bij AMVB aangegeven categorieën andere projecten van maatschappelijke betekenis (zie AMvB 3 tranche). Voor deze projecten volstaat één projectuitvoeringsbesluit.
- Afdeling 7: Lokale en (boven)regionale projecten met nationale betekenis, waarbij betrokken overheden zich committeren aan de opgestelde structuurvisie. De gebieden worden aangewezen bij AMvB.

Hoofdstuk 3: Permanente wijzigingen

Hoofdstuk 3 van de Chw bevat een aantal permanente wijzigingen van bestaande wetten, zoals de rol van de provincies bij de realisatie van windmolenparken, de procedures voor onteigening, de bevoegdheden om maatregelen te treffen voor de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden en tal van andere aanpassingen.

Bijlage 3: Ontwikkelingen in de wetgeving

De Chw maakt onderdeel uit van een dynamisch wetgevingstraject. Nadat de Chw op 31 maart 2010 in werking is getreden is de Chw nader ingevuld, aangevuld en aangepast. Voor de uitvoering van de Chw is vooral de volgende wetgeving van belang met de vermelding van de hoofdpunten van de inhoud (selectie):

1. *Wet modernisering van de regelgeving over de milieueffectrapportage*
   Met het in werking treden van deze wet op 1 juli 2010 treedt artikel 5.6 van de Chw in werking. In artikel 5.6. anticipeert de Chw op het in werking treden van de modernisering van de m.e.r.-regelgeving.

2. *Besluit houdende regels ter uitvoering van de Chw (AMvB 1e tranche)*
   Deze AMvB is op 17 juli 2010 in werking getreden met de aanwijzing van vier ontwikkelingsgebieden, acht innovatieve experimenten en drie lokale projecten met nationale betekenis (alle volgens Hoofdstuk 2 Chw), regels over de vermelding van de Chw bij de bekendmaking van ruimtelijke besluiten en de vaststelling van de categorieën van projecten die gebruik kunnen maken van Afdeling 6 van de Chw (versnelde uitvoering – projectuitvoeringsbesluit).

3. *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)*
   Met het in werking treden van de Wabo op 1 oktober 2010 treedt artikel 5.7 Chw in werking. In dit artikel anticipeert de Chw op het in werking treden van de Wabo.

4. *Besluit houdende regels ter uitvoering van de Chw (AMvB 2e tranche)*
   De AMvB van 13 april 2011 wijst 5 ontwikkelingsgebieden en 6 innovatieve experimenten aan. Verder worden de Bijlagen I (categorieën projecten) en II (met naam genoemde projecten) van de Chw aangevuld.

5. *Reparatiewet Chw*
   De 'Wet van 22 december 2011 tot wijziging van de Crisis- en herstelwet en enkele andere wetten (verbeteringen en aanvullingen)', ook wel bekend als Reparatiewet Chw is sinds 31 december 2011 in werking. Deze wet brengt verbeteringen in de Chw aan zoals:
   a. Aanpassing Bijlage I: Het bestuursprocesrecht van de Chw is van toepassing op bestemmingsplannen met meer dan 11 woningen (was 20).
   b. Voor bepaalde projecten hoeft volgens de Chw geen alternatievenonderzoek binnen het Project-MER plaats te vinden. Nieuw is dat als toch alternatieven zijn onderzocht deze, op grond van Europese regels, wel in het Project-MER moeten worden opgenomen.
   c. Bij innovatie is voortaan ook afwijking van Wabo en Waterwet mogelijk.
   d. De Gemeenteraad kan het College van B&W de bevoegdheid geven om projectuitvoeringsbesluiten (Afdeling 6 Chw) te nemen.
   e. Voor projecten met nationale betekenis (Afdeling 7 Chw) is het niet langer nodig om een geheel nieuwe structuurvisie op te stellen. Aanvullen volstaat.

6. *Besluit houdende regels ter uitvoering van de Chw (AMvB 3e tranche)*
   De AMvB is op 20 juli 2011 gepubliceerd en is nog niet van kracht op het moment van afronding van dit Voortgangsrapport. De AMvB bevat de aanwijzing van vier ontwikkelingsgebieden en acht innovatieve experimenten, waarvan vier over duurzaam stortbeheer (toevoeging van een experimenteerparagraaf aan het Stortbesluit bodembescherming). Ook specificeert deze AMvB de bepalingen waarvan in ontwikkelingsgebieden kan worden afgeweken.

7. *Besluit houdende regels ter uitvoering van de Chw (AMvB 4e tranche)*
De publicatie van deze AMvB heeft op 20 januari 2012 plaatsgevonden. In deze AMvB zijn vijf ontwikkelingsgebieden en twee innovatieve experimenten aangewezen. Bovendien wordt aan Bijlage I de categorie 'verduurzaming landbouw' toegevoegd en wordt Bijlage II met een aantal projecten aangevuld. De AMvB is nog niet in werking op het moment van afronding van dit Voortgangsrapport.

8. *Wetsvoorstel Permanente Chw*
Het wetsvoorstel 'Wijziging van de Crisis- en herstelwet en diverse andere wetten in verband met het permanent maken van de Crisis- en herstelwet en het aanbrengen van enkele verbeteringen op het terrein van het omgevingsrecht' kortweg het wetsvoorstel Permanente Chw is 30 december 2011 bij de Tweede Kamer ingediend met onder meer de volgende onderdelen:
   a. De einddatum van de werking van de wet is geschrapt, zodat de hele wet langer blijft gelden.
   b. Het gebiedsontwikkelingsplan is naar inhoud ongewijzigd, maar is als begrip geschrapt. De inhoudelijke vereisten gaan op in het bestemmingsplan. De toepassing van de ontwikkelingsgebieden wordt verruimd door het schrappen van de beperking tot 'stedelijk gebied en bestaand bedrijventerrein'.
   c. De Chw staat niet toe dat decentrale overheden in beroep gaan tegen een besluit van een andere overheid. Deze bepaling wordt aangepast. Decentrale overheden mogen niet tegen een centrale overheid, maar wel tegen elkaar in beroep gaan.
   d. Aan de wet zijn quick wins toegevoegd zoals:
      i. De houdbaarheid van onderzoeksgegevens is in ieder geval 2 jaar.
      ii. De grondslag van de omgevingsvergunning wordt verlaten, zodat technologische vernieuwing uitgangspunt is bij actualisatie.
      iii. Tijdelijk afwijken van een bestemmingsplan is verruimd. De maximumtermijn voor een tijdelijke afwijking is geheel losgelaten. Voor tijdelijke afwijkingen tot maximaal 10 jaar is de procedure teruggebracht van 26 naar 8 weken.

9. *Besluit houdende regels ter uitvoering van de Chw (AMvB 5e tranche)*
Op het moment van de afsluiting van de tekst van dit voortgangsrapport wordt de aanwijzing van circa 15 ontwikkelingsgebieden en innovatieve experimenten voorbereid.

Daarnaast worden nog enkele kleine wijzigingen van de Chw voorzien in lopende wetgevingstrajecten zoals de Verzamelwet Verkeer en Waterstaat 2010, wijziging van de Wet ruimtelijke ordening en de Wet aanpassing bestuursprocesrecht.

Het kabinet bereidt een hervorming voor van het totale omgevingsrecht, waaronder ook de Chw valt. Het kabinet zal de ervaringen die met de Chw worden opgedaan betrekken bij het ontwerp van de Omgevingswet. Deze samenhang is ook organisatorisch geborgd door de implementatie van de Chw onder te brengen bij de programmadirectie Eenvoudig Beter, die de nieuwe Omgevingswet voorbereidt.

Bijlage 4: Projectenoverzicht

Overzicht van projecten vastgelegd in Chw, aangewezen bij AMvB (1e,2e , 3e en 4e tranche) en projecten voor Afdeling 6 (op basis van openbare kennisgeving).

Overzichtstabel

	Aantal projecten	Chw	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche	Kennis-geving
Bijlage I							
Categorieën ruimtelijke en Infrastructurele projecten	onbekend						
Bijlage II (incl. AMvB I en II)							
A Nota Ruimte	29	28		1			
Aa Gebiedsontwikkeling met nationale uitstraling	16			6	2	8	
B Bodembescherming en bodemenergie	2	2					
C Waterstaatswerken	1	1					
D Luchthavens	3	3					
E Wegenprojecten	16	14	1			1	
F Bruggen	14	14					
G Spoorwegen	6	5				1	
Ga Lightrailverbindingen	1				1		
H Vaarwegen, sluizen, havens	3	3					
totaal projecten bijlage II	91	70	1	7	3	10	
Hoofdstuk 2 Chw (AMvB I en II)							
afd. 1 Ontwikkelingsgebieden	17		4	5	4	4	
afd. 2 Innovatieve experimenten	24		8	6	8	2	
afd. 3 Radarzonering	onbekend						
afd. 5 Tijdelijke verhuur te koop staande woningen	onbekend						
afd. 6 Versnelde uitvoering van (woning)bouw-projecten	12						12*
afd. 7 lokale en (boven)regionale projecten met nationale betekenis	3		3				
totaal projecten Hfdst 2	56	0	15	11	12	6	12
Totaal bekende projecten	147	70	16	18	15	16	12

* Voor zover te achterhalen is uit de Staatscourant en overige internetbronnen
De AMvB 3e en 4e tranche zijn bij het afronden van de tekst van dit rapport nog niet in werking.

1e, 2e, 3e en 4e tranche

Ontwikkelingsgebieden

Tranche 1 2 3 4

Innovatieve experimenten

Tranche 1 2 3 4

Lokale & (boven) regionale projecten met nationale betekenis

Tranche 1

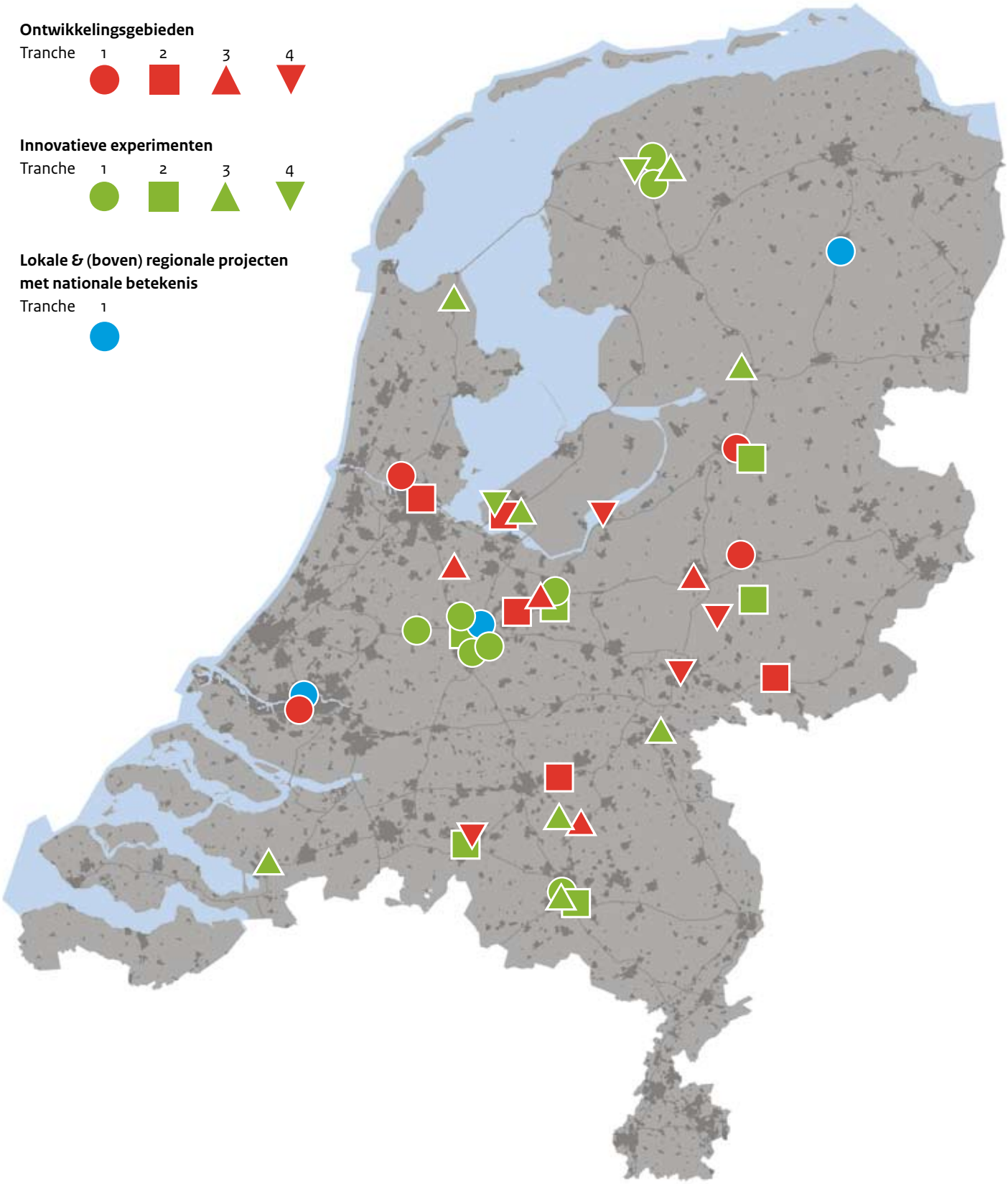

Afdeling 1: Ontwikkelingsgebieden

Plaats	Project	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
Rotterdam	Stadshavens	X			
Deventer	Spoorzone	X			
Zwolle	Spoorzone	X			
Zaanstad	Zaanstad Midden	X			
Almere	Almere Centrum		X		
Amsterdam	Buiksloterham		X		
Doetinchem	Hamburgerbroek / Iseldoks		X		
Maasdonk	Nuland-Oost		X		
Soest en Zeist	Vliegbasis Soest en Zeist en Soesterberg-Noord		X		aanpassing
Amersfoort	Kop van Isselt			X	
Apeldoorn	Kanaalzone			X	
Stichtse Vecht	Vreeland Oost			X	
Veghel	Heilig Hartplein en Noordkade			X	
Harderwijk	Waterfront				X
Brummen	Centrumplan Eerbeek				X
Tilburg	Spoorzone				X
Arnhem	Oostelijk centrumgebied				X

Afdeling 2: Innovatie

Plaats	Project	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
Amersfoort	Regelvrije zones mini windturbines op daartoe aangewezen bedrijventerreinen.	X			
Houten		X			
Leusden			X		
Nieuwegein		X			
Utrecht		X			
Woerden		X			
Leeuwarden	Eco Iglo	X			
Leeuwarden	Dutch Rainmaker (zuigercompressorwindturbine- combinatie)	X			
Eindhoven Strijp-S	Verlenging tijdelijk gebruik	X			
Utrecht	Gebiedsgerichte toepassing regelgeving bodemsanering		X		
Tilburg			X		aanpassing
Eindhoven Strijp-S			X		
Zwolle			X		
Zutphen De Mars	Woningbouw		X		

Plaats	Project	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
Nijmegen	Mini windturbines			X	
Eindhoven Strijp-S	Afdeling 3.4 Awb niet van toepassing voor tijdelijke afwijking bestemmingsplan			X	
Meppel	Nieuwveense Landen, 'aangenaam duurzaam bouwen '(afwijking Bouwbesluit)			X	
Leeuwarden	Autarkische recreatiebungalow (afwijking Bouwbesluit)			X	
Bergen op Zoom Kragge II	Experimenten duurzaam stortbeheer			X	
Middenmeer Wieringermeer				X	
Almere Braambergen				X	
Schijndel Vlagheide				X	
Almere	Beperkt toepassen van het Bouwbesluit bij particulier opdrachtgeverschap.				X
Leeuwarden Newtonpark	Experimenteerlocatie met één omgevings-vergunning				X

Afdeling 6: Versnelde uitvoering bouwprojecten (voor zover gepubliceerd in de Staatscourant)

Plaats	Project	omschrijving	jaar-maand en nr. publicatie	Vastgesteld
Leidschendam-Voorburg	Plaspoelstraat te Leidschendam	47 woningen	2011-01: 921 2011-02: 2737 2011-07: 12383	X
Leidschendam-Voorburg	Landscheidingstraat	24 appartementen met parkeervoorzieningen	2011-08: 15379 2012-01: 315	X
Leidschendam-Voorburg	Zaagmolenstraat	31 appartementen, 20 eengezinswoningen en halfverdiepte parkeergarage	2011-12: 22691	
Lansingerland	Caleido (Meerpolder project 61-62) 'Oostmeerlaan ongenummerd'	60 starterswoningen	2011-03: 4545	X
Wassenaar	Hoge Klei	25 woningen	2010-06: 8837 2010-12: 20324 2011-06: 8837	X
Wassenaar	Locatie Ter Weer	Vestiging Early Childhood Center	2011-07: 12568	
Bergambacht	'Dijklaan-West II, laagbouwwoningen, Bergambacht'	84 eengezinswoningen	2011-04: 7549 2011-07: 12378	X
Bergambacht	'Secretaris Schippersstraat, Bergambacht'	39 appartementen en een parkeergarage en bijbehorende werken	2011-04: 7546 2011-07: 12376	X
Beek	Onze Lieve Vrouweplein 1	30 appartementen	22-06-2011 alleen op de gemeentelijke website	
Oostzaan	De Haal 8-10	12 woningen	2011-11: 19822	
Zwolle	Hoek Rhijnvis Feithlaan en Bagijnesingel (Bagijneweide)	35 zorgplaatsen	2012-02: 3918	X
Zwolle	Vogelbuurt in de wijk Kamperpoort	61 eengezinswoningen	2012-03: 4811	X

Afdeling 7: Lokale projecten met nationale betekenis

Plaats	Project	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
Assen	FlorijnAs	X			
Rotterdam	Central District	X			
Utrecht	Stationsgebied	X			aanpassing

Bijlage II

Nr	Plaats	Project	Chw	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
A Nota Ruimte							
A1	Amsterdam Noordelijke IJoevers	Integrale gebiedsontwikkeling; focus op herstructurering bedrijventerrein	X				
A2	Den Bosch Spoorzone	Integrale gebiedsontwikkeling; binnenstedelijke herstructurering	X				
A3	Apeldoorn Kanaalzone	Integrale gebiedsontwikkeling; binnenstedelijke herstructurering	X				
A4	Den Haag Internationale Stad (onderdeel Scheve-ningen Boulevard)	Integrale gebiedsontwikkeling en kustversterking	X				
A5	Greenports (6 tuinbouwlocaties in ZH en Deurne	Integrale gebiedsontwikkeling, focus op glastuinbouw	X				
A6	Greenport Aalsmeer / Prima Viera	Integrale gebiedsontwikkeling, focus op glastuinbouw	X				
A7	Klavertje 4 Venlo	Integrale gebiedsontwikkeling, focus op glastuinbouw en verbinding A73-A67 (Greenportlane)	X				
A8	Nijmegen Waalfront	Integrale gebiedsontwikkeling; binnenstedelijke herstructurering	X				
A9	Eindhoven A2 zuidelijke aansluiting (zie ook Eindhoven brainport)	Integrale gebiedsontwikkeling; aanleg infrastructuur en herstructurering werkland-schappen	X				
A10	Nieuwe Hollandse Waterlinie	Integrale gebiedsontwikkeling; restauratie forten, natuurontwikkeling, verbetering	X				
A11	Waterdunen	Integrale gebiedsontwikkeling; focus op natuurontwikkeling en recreatie, kust-versterking	X				
A12	Maastricht Belvedère	Integrale gebiedsontwikkeling; herstructurering bedrijventerrein tot woon- en werkgebied	X				
A13	Nieuw Reijerwaard / Westelijke Dordtse Oever Zuidplaspolder	Integrale gebiedsontwikkeling; herstructurering bedrijventerrein	X				
A14	Zuidplaspolder	Integrale gebiedsontwikkeling voor functies wonen, werken, glas, groen, water en recreatie	X				
A15	Groningen Centrale Zone	Integrale gebiedsontwikkeling; binnenstedelijke herstructurering	X				

Nr	Plaats	Project	Chw	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
A16	Oude Rijnzone	Integrale gebiedsontwikkeling; focus op herstructurering bedrijventerrein	X				
A17	Westelijke Veenweiden	Integrale gebiedsontwikkeling; herstructurering van kwetsbare delen van veenweidegebieden	X				
A18	Hengelo Hart van Zuid	Integrale gebiedsontwikkeling; binnenstedelijke herstructurering	X				
A19	IJsseldelta	Integrale gebiedsontwikkeling; "blauwe bypass" met mogelijkheden voor natuur-ontwikkeling en recreatie	X				
A20	IJsselsprong	Integrale gebiedsontwikkeling met focus op woningbouw, bereikbaarheid en groene buffer	X				
A21	Mooi en Vitaal Delfland	Integrale gebiedsontwikkeling met focus op herstructurering glas en groen	X				
A22	Almere Weerwaterzone	Verdiepte aanleg A6 om barrièrewerking te voorkomen en integrale gebiedsontwik-keling te faciliteren	X				
A23	Rotterdam Stadshavens	Integrale gebiedsontwikkeling met focus op herstructurering van verouderde bedrijven-terreinen	X				
A24	Brainport Eindhoven	Integrale gebiedsontwikkeling; aanleg infrastructuur en herstructurering werkland-schappen	X				
A25	Den Haag Internationale Stad (onderdeel Worldforum)	Vestigingsplaats voor internationale bedrijven + bereikbaarheid	X				
A26	Westflank Haarlemmermeer	Integrale gebiedsontwikkeling; woningbouw-opgave, piekwaterberging, recreatieve groenontwikkeling, versterking Groene Hart	X				
A27	Breda Centraal (t.b.v. Nieuw Sleutelproject)	Ontwikkeling openbaar vervoerterminal	X				
A28	Windmolenpark Tweede Maasvlakte	Ontwikkeling windmolenpark	X				
A30	Emmen	Atalanta			X		
Aa Gebiedsontwikkeling met nationale uitstraling							
Aa1	Amstelveenlijn	Amstelveenlijn: ombouw van tramlijn 51 in Amstelveen tot onderdeel van het metro-netwerk in de stadregio Amsterdam			X		
Aa2	Amsterdam	VU-gebied			X		
Aa3	Amsterdam	Zuidas			X		
Aa4	Den Haag	Binckhorst			X		
Aa5	Delft	Spoorzone			X		
Aa6		Ruimte voor de Vecht			X		
Aa7	Tilburg	Vossenberg-West II				X	
Aa8		Bedrijvenpark H2O				X	
Aa9	Arnhem/ Elst/ Bemmel/ Nijmegen	Landschapspark Lingezegen					X
Aa10	Deventer	Bedrijvenpark Deventer A1					X

Nr	Plaats	Project	Chw	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
Aa11	Voorst	Glastuinbouwcluster Withagen en Afvalverwerking VAR (Voorst)					X
Aa12	Zoetermeer	Nieuwe Driemanspolder (Zoetermeer)					X
Aa13	Twente	Gebiedsontwikkeling Luchthaven Twente					X
Aa14	Rotterdam	Hofbogen Rotterdam					X
Aa15	Driebergen-Zeist	Stationsomgeving Driebergen-Zeist en landgoed de Reehorst					X
Aa16	Den Haag/ Leidschendam/ Voorburg	Rotterdamsebaan (Den Haag/Leidschendam-Voorburg)					X
B Bodembescherming en bodemenergie							
B1	Havengebied Rotterdam	Pilotproject voor gebiedsgerichte aanpak van grootschalige grondwaterverontreiniging	X				
B2	Utrecht biowasmachine	Pilotproject met combinatie van winning van bodemenergie en aanpak bodemverontreiniging	X				
C Waterstaatswerken							
C1	Kustlijn en kustfundament Noordzee	Zandsuppleties en werken ter voorkoming of tegengaan van een landwaartse verplaatsing van de kustlijn	X				
D Luchthavens							
D1	Luchthaven Twente	Ontwikkeling burgerluchthaven	X				
D2	Luchthaven Lelystad	Vaststellen gebruiksmogelijkheden	X				
D3	Luchthaven Eindhoven	Vaststellen gebruiksmogelijkheden	X				
E Wegenprojecten							
E1	A1/A27	Wijziging	X				
E2	A1/A6/A9	Wijziging	X				
E3	A12	Verbreding	X				
E4	A2	Aanleg/wijziging	X				
E5	A4	Aanleg	X				
E6	A74	Aanleg	X				
E7	N61	Aanleg/wijziging	X				
E8	N23	Aanleg/wijziging	X				
E9	A6/A7	Wijziging	X				
E10	N31	Wijziging	X				
E11	N35	Aanleg/wijziging	X				
E12		Ontwikkeling en aanleg	X				
E13	A15	Aanleg/wijziging (aanleg tunnel)	X				
E14	A7	Aanleg/wijziging	X				

Nr	Plaats	Project	Chw	AMvB 1e tranche	AMvB 2e tranche	AMvB 3e tranche	AMvB 4e tranche
E15	N18	Aanleg/wijziging		X			
E16	N50	Wijziging					X
F Bruggen							
F1	Boogbrug Beek	Renovatie	X				
F2	Brienenoord-brug (westelijke boog)	Renovatie	X				
F3	Brug bij Ewijk	Renovatie	X				
F4	Calandbrug	Renovatie	X				
F5	Galecopperbrug	Renovatie	X				
F6	Gideonsbrug	Renovatie	X				
F7	Ketelbrug	Renovatie	X				
F8	Kreekrakbrug	Renovatie	X				
F9	Kruiswaterbrug	Renovatie	X				
F10	Muiderbrug	Renovatie	X				
F11	Scharbergbrug	Renovatie	X				
F12	Scharsterrijn-brug	Renovatie	X				
F13	Suurhoffbrug	Renovatie	X				
F14	Wantijbrug	Renovatie	X				
G Spoorwegen							
G1	Emplacement Amersfoort westzijde	Ongelijkvloerse kruising (tunnelbak)	X				
G2	Vrije kruising bij Transformatorweg, Amsterdam	Ongelijkvloerse kruising (spoorviaduct)	X				
G3	Zuidtak OV SAAL Riekerpolder-Duivendrecht	Wijziging naar 4 en 6 sporen (incl. ongelijk-vloerse dubbele vorkaansluitingen)	X				
G4	Traject Leeuwarden – Groningen	Wijziging van 1 naar 2 sporen	X				
G5	Flevolijn OV SAAL	Geluidmaatregelen en spoorverdubbeling bij Almere	X				
Ga Lightrailverbindingen							
Ga1	Rijn Gouwelijn					X	
H Vaarwegen, sluizen, havens							
H1	Lekkanaal	Verbreding/verdieping/aanleg derde sluiskol	X				
H2	IJmond	Lichteren bulkcarriers /aanleg nieuwe insteek-haven	X				
H3	Waal-Rijn	Aanleg twee overnachtings-havens	X				

Bijlage 5: Versnelde uitvoering bouwprojecten (Afdeling 6)

Projectuitvoeringsbesluit

Gemeenten kunnen Afdeling 6 Chw toepassen zonder dat projecten eerst bij AMvB zijn aangewezen. De versnelde uitvoering van bouwprojecten geldt volgens artikel 2.9 Chw voor:

- projecten tussen 12 en 1500 woningen in geval van één ontsluitingsweg,
- projecten tussen 12 en 2000 woningen bij twee ontsluitingswegen,
- aangewezen categorieën onder andere projecten van maatschappelijke betekenis.

In de 1e tranche AMvB zijn de categorieën projecten van maatschappelijke betekenis gespecificeerd zoals onderwijsgebouwen en gebouwen voor medische doeleinden.

Afdeling 6 concentreert de planologische toestemming en de vereiste uitvoeringsbesluiten van een bouwproject in één projectuitvoeringsbesluit van gemeenteraad of provinciale staten. Het besluit moet aan alle bestaande milieu- en ruimtelijke normen voldoen.
Het projectuitvoeringsbesluit leidt tot concentratie van rechtsbescherming met toepassing van de vereenvoudigde regels van het bestuursprocesrecht van Hoofdstuk 1 Chw.

Overzicht

Aangezien voor Afdeling 6 geen aanwijzing per AMvB plaatsvindt, ontbreekt een volledig centraal overzicht. De tabellen bevatten de projecten waarvan achterhaald is dat een projectuitvoeringsbesluit is of wordt voorbereid. De lijst hoeft niet compleet te zijn.

De eerste tabel geeft de gemeente, de naam en de aard van het project, de tweede tabel beschrijft de voortgang van de projecten. De projecten zijn gerangschikt op de publicatiedatum van het ontwerpbesluit.

Projecten met een projectuitvoeringsbesluit

Gemeente	Naam	Aard project
Wassenaar	Hoge Klei	25 woningen
Lansingerland	Caleido	60 starterswoningen
Leidschendam-Voorburg	Plaspoelstraat	47 woningen
Bergambacht	Dijklaan West II	84 laagbouwwoningen
Bergambacht	Secretaris Schippersstraat	39 appartementen
Beek	Onze Lieve Vrouwenplein 1	30 appartementen
Wassenaar	Ter Aar	Early Childhood Centre
Leidschendam-Voorburg	Landscheidingstraat	24 appartementen
Oostzaan	De Haal 8-10	12 woningen
Zwolle	IJsselheem Bagijneweide	35 woonzorgappartementen
Leidschendam-Voorburg	Zaagmolenstraat	31 appartementen, 20 eengezinswoningen
Zwolle	Vogelbuurt, wijk Kamperpoort	61 eengezinswoningen

Bij vrijwel alle projecten gaat het om de bouw van enkele tientallen woningen. Eén project, Early Childhood Centre, valt onder de categorie ‘andere projecten van maatschappelijke betekenis’.

Stand van zaken

	1e dag ter inzage legging ontwerp	Raads-besluit	1e dag ter inzage legging vast-gesteld besluit	Beroep	Uitspraak Raad van State	Onher-roepelijk besluit	Tijd totale procedure (maanden)
Wassenaar Hoge Klei	09-06-10	29-11-10	15-12-10	Ja	01-06-11	02-06-11	12
Lansingerland Caleido	05-08-10	10-03-11	17-03-11	nee	n.v.t.	28-04-11	8
Leidschendam-Voorburg Plaspoelstraat	18-02-11	21-06-11	15-07-11	nee	n.v.t.	26-08-11	6
Bergambacht Dijklaan-West II	28-04-11	28-06-11	07-07-11	nee	n.v.t.	18-08-11	4
Bergambacht Secretaris Schippersstraat	28-04-11	28-06-11	07-07-11	nee	n.v.t.	18-08-11	4
Beek OL Vrouweplein	23-06-11	06-10-11	13-10-11	nee	n.v.t	25-11-11	5
Wassenaar Ter Weer	13-07-11	14-11-11	23-01-12	nee	n.v.t.	04-01-12	6
Leidschendam-Voorburg Landscheidingstraat.	26-08-11	06-12-11	30-12-11	nee	n.v.t.	10-02-12	6
Oostzaan De Haal 8-10	03-11-11	-	-	-	-	-	
Zwolle IJsselheem Bagijneweide	24-11-11	24-02-12	01-03-12	-	-	-	
Leidschendam-Voorburg Zaagmolenstraat	16-12-11	-	-	-	-	-	
Zwolle Vogelbuurt in de wijk Kamperpoort	15-03-12	-	-	-	-	-	

Projecten

Wassenaar: Hoge Klei / Ter Weer

Projecten

Voor het plan de Hoge Klei was in 2008 een bouwvergunning afgegeven. De eerste fase was al in uitvoering en de verkoop van de 2e fase was gestart. Door de economische recessie kwam de 2e fase stil te liggen. De woningen bleken onverkoopbaar en de project-ontwikkelaar diende een aangepast plan in. Complicerende factor was dat tegen de oorspronkelijke bouwplan een beroepsprocedure liep en dat reclamant een procedure had lopen voor een bouwver-gunning voor zijn bedrijf. Wassenaar was met Hoge Klei de eerste gemeente die dit knoopje met het projectuitvoeringsbesluit ging ontwarren.

Het tweede project in Wassenaar gaat over de herontwikkeling van boerderij Ter Weer voor de vestiging van het Early Childhood Center van de Amerikaanse school.

Toepassing Chw

Voor de Hoge Klei was het tijdsaspect de voornaamste overweging om gebruik te maken van de Chw. De gemeente wilde ook de kopers van woningen die hypothecaire verplichtingen waren aangegaan, zo snel mogelijk zekerheid bieden.

Op verzoek van een particuliere aanvrager is de Chw toegepast voor de herontwikkeling van de boerderij Ter Weer. De zorgplicht in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Monumentenwet 1988, het Bouwbesluit 2003, de Waterwet en de Wassenaarse bouwverordening zijn verwerkt in het projectuit-voeringsbesluit Ter Weer.

Stand van zaken

De procedure voor de Hoge Klei is direct ingezet bij het van kracht worden van de Chw. Het ontwerp is in juni 2010 ter visie gelegd en het projectuitvoeringsbesluit is eind november 2010 vastgesteld. Tegen het besluit is één beroep aangetekend. Vanwege de schor-sende werking kon niet met de uitvoering van het plan worden begonnen. De gemeente heeft de Raad van State verzocht om zo snel mogelijk tot een uitspraak te komen. Op 1 juni 2011 heeft de Raad van State uitspraak gedaan, waarbij het besluit in stand is gebleven. De Raad van State stelt dat de gemeenteraad niet hoeft te motiveren waarin het belang dan wel de noodzaak is gelegen om de Chw toe te passen. Kort na de uitspraak is de uitvoering gestart.

Het Early Childhood Centre heeft de procedure geheel doorlopen. Er zijn geen bezwaren ingediend en de bouw is in februari 2012 gestart.

Lansingerland: Caleido

Project

Caleido in Berkel Rodenrijs is een nieuwbouwlocatie voor 60 starterswoningen.

Toepassing Chw

Het plan is niet voorzien in het vigerende bestemmingsplan. Om toch tot een snelle realisatie te kunnen komen heeft de gemeente gekozen om een projectuitvoeringsbesluit voor te bereiden. In het besluit is op grond van de Wet geluidhinder voor 10 woningen een hogere grenswaarde vastgesteld.

Stand van zaken

Op het ontwerp projectuitvoeringsbesluit zijn twee zienswijzen ingediend. De ene zienswijze betrof een transportbedrijf tegenover de woonlocatie en heeft na onderzoek over geluid geleid tot verplaatsing van het bedrijf. Dit betekende wel een aanzienlijke vertraging. Daardoor dreigden diverse kopers in de financiële problemen te komen doordat hypotheekoffertes moesten worden verlengd en opnieuw moesten worden aangevraagd.
De tweede zienswijze ging over de verwerking van het advies van de Veiligheidsregio over een DPO-leiding (brandstofleiding van Defensie) te noorden van het plangebied. Het projectuitvoeringsbesluit is hierop aangepast en vastgesteld. Niemand is in beroep gegaan. In februari 2012 is de laatste woning opgeleverd.
Vermeldenswaard is nog dat het moment en de wijze waarop de VROM-Inspectie haar inbreng heeft geleverd voortkomt uit de gemeentelijke keuze om de Chw-procedure te volgen. Binnen een bestemmingsplanprocedure zou een wettelijk verplicht vooroverleg hebben plaatsgevonden waarin dit punt al eerder zou zijn aangekaart.

Gemeente Bergambacht: Secretaris Schipperstraat / Dijklaan-West II

Projecten

In de Secretaris Schipperstraat worden 39 appartementen en een parkeergarage gerealiseerd. Het gebied is in ontwikkeling genomen vooruitlopend op het projectmasterplan voor Centrum Oost. Probleem was het gebrek aan parkeermogelijkheden in het centrum. Een verdiepte parkeergarage met appartementen erboven bleek niet haalbaar. Gemeente en woningbouwvereniging hebben in samenspraak met winkeliers gezocht naar een oplossing. Die is gevonden in parkeren op maaiveld met daarboven appartementen. Deze oplossing wijkt af van het geldende bestemmingsplan.
Dijklaan-West II betreft 84 laagbouwwoningen in een uitbreidingsgebied waarvoor een projectontwikkelaar een plan heeft ingediend. Het plan is in strijd met het bestemmingsplan.

Toepassing Chw

De Chw maakt het mogelijk om tempo te maken. Bovendien verwachtte de gemeente nogal wat oppositie. Afdeling 6 Chw biedt de gemeente gelegenheid om te experimenteren met de versnelling van de rechtsgang.

Stand van zaken

Voor beide projecten zijn projectuitvoeringsbesluiten tot stand gekomen. Alleen voor de Secretaris Schipperstraat is een bezwaar ingediend, dat later weer is ingetrokken. Binnen vier maanden zijn de procedures doorlopen van ontwerp tot onherroepelijk besluit. Voor het project in de Secretaris Schipperstraat is in februari 2012 de eerste paal geslagen.

Leidschendam-Voorburg drie projecten: Plaspoelstraat, Landscheidingstraat en Zaagmolenstraat

Projecten

In 2005 heeft de gemeente het bestemmingsplan Damcentrum vastgesteld met uitwerkingsverplichtingen op een tamelijk gedetailleerd niveau met een minimaal en maximaal aantal te realiseren woningen. Het hele gebied omvatte volgens het bestemmingsplan ca. 600 woningen waarvan een groot deel appartementen waren. Door de crisis en wijziging van de woningmarkt zijn appartementen moeilijk te verkopen en is het plan achterhaald. De gemeente wil het gebied nu flexibel in kleine deelgebieden ontwikkelen. De eerste drie deelgebieden omvatten 122 woningen. In een later stadium volgt de rest van het oorspronkelijke bestemmingsplangebied.

Toepassing Chw

De toepassing van Afdeling 6 Chw maakt een snelle en flexibele afwijking van het achterhaalde bestemmingsplan mogelijk. Per deelgebied wordt een projectuitvoeringsbesluit voorbereid, waarvoor de projectontwikkelaar in één keer een gedetailleerd plan uitwerkt. Tot nu toe zijn drie deelgebieden in procedure gebracht. De doorlooptijd is circa 10 maanden, waarvan 4 nodig zijn om het plan compleet en gedetailleerd uit te werken en circa 6 maanden voor de procedure van ontwerp tot onherroepelijk besluit (in geval geen beroep wordt aangetekend).

Stand van zaken

Voor twee deelgebieden (Plaspoelstraat en Landscheidingstraat) is de procedure afgerond. Voor de Plaspoelstraat worden de woningen medio 2013 opgeleverd. Voor de Zaagmolenstraat heeft het ontwerp projectuitvoeringsbesluit in de periode december 2011 / januari 2012 ter inzage gelegen.

Beek: Onze Lieve Vrouweplein 1

Project

Het project behelst de bouw van 30 appartementen aan Onze Lieve Vrouweplein 1 te Beek. Voor de bouw van de appartementen moet een kerk wijken. Een stichting heeft een verzoek ingediend om deze kerk de monumentenstatus te geven. De gemeente heeft dit afgewezen. Hiertegen is de stichting in beroep gegaan. De procedure daarvan is nog niet afgerond.

Toepassing Chw

Zolang een beroep loopt tegen de afwijzing van de monumentenstatus, geldt een voorbescherming (instandhoudingsverplichting) op grond van de gemeentelijke Erfgoedverordening en kan de gemeente geen sloopvergunning voor de kerk afgeven. Met de Chw heeft de gemeente een doorbraak geforceerd door in het projectuitvoeringsbesluit op te nemen dat de voorbescherming wordt opgeheven. Hiermee vervalt de instandhoudingsverplichting en ontstaat de mogelijkheid om de kerk af te breken.
De genoemde stichting heeft op het ontwerp een zienswijze ingediend. Deze is door de raad weerlegd. Vervolgens heeft het projectuitvoeringsbesluit ter visie gelegen. De stichting heeft geen beroep ingediend.

Stand van zaken

De procedure op grond van de Chw heeft 8 maanden in beslag genomen. De voorbereiding liep al vijf jaar en alle noodzakelijke onderzoeken waren al afgerond. Inmiddels is het project in uitvoering en is de kerk gesloopt. De procedure tegen de monumentenvergunning is overigens nog steeds niet formeel afgerond.

Oostzaan: De Haal 8-10

Project

Het project bestaat uit de verplaatsing van een houthandel naar een bedrijfsterrein en het ontwikkelen van 10 vrije sectorwoningen en 2 starterswoningen op het vrijkomende perceel. De ontwikkeling van woningbouw is in strijd met het bestemmingsplan waarin het perceel bestemd is voor detailhandel. Zonder de realisatie van woningen is de verplaatsing van het bedrijf niet haalbaar.

Toepassing Chw

Aanvankelijk was de gemeente gestart met een projectbesluit op basis van de Wro. De huidige eigenaar van het terrein heeft op advies van een advocaat gevraagd om een projectuitvoeringsbesluit voor te bereiden. De gemeente heeft eerst met de provincie Noord-Holland overlegd. Die had geen bezwaar tegen een dergelijke procedure en ook de Gemeenteraad heeft vooraf ingestemd met het volgen van deze procedure.
De eigenaar wil een projectuitvoeringsbesluit vanwege de kortere tijd voor bezwaar- en beroepsprocedure en de potentiële koper die een onherroepelijke vergunning eist.

Stand van zaken

Voordat de eigenaar het verzoek voor een projectuitvoeringsbesluit indiende liep het project al een aantal jaren (vanaf ongeveer 2008). Op 4 april 2011 nam de raad het besluit dat er een projectuitvoeringsbesluit mocht worden opgesteld. Het ontwerp projectuitvoeringsbesluit is op 3 november 2011 ter inzage gelegd. Er is een zienswijze binnengekomen. Het projectuitvoeringsbesluit zal omstreeks maart 2012 voor besluitvorming aan de Raad worden voorgelegd.

Zwolle: IJsselheem Bagijneweide

Project

De Bagijneweide is een buurt dicht bij het centrum van Zwolle met monumentale grote bomen en statige panden. In deze buurt vindt een herontwikkeling plaats. In het gebied worden 35 woonzorgappartementen voor ouderen door woonzorgconcern IJsselheem gerealiseerd. Het bouwplan is in strijd met het geldende bestemmingsplan.

Toepassing Chw

De gemeente is bezig met de herziening van het bestemmingsplan voor een wat groter gebied, maar wil daarop niet wachten met de bouw van de zorgwoningen. Om vlot te kunnen starten met de bouw wordt een projectuitvoeringsbesluit voorbereid. De toepassing van Afdeling 6 garandeert bovendien een snelle afdoening van mogelijke bezwaren.

In hetzelfde plangebied komt een rij eengezinswoningen. Hier wacht de gemeente wel op het bestemmingsplan dat in het najaar van 2012 gereed komt. De gemeente wil kort na de vaststelling van het bestemmingsplan starten met de bouw van de woningen. Daartoe maakt de gemeente gebruik van de coördinatieregeling uit de Wro. Onder de coördinatieregeling legt de gemeente de omgevingsvergunning tegelijk met het bestemmingsplan ter visie. Op beide plannen is alleen beroep mogelijk bij de Raad van State. De bouw van de eengezinswoningen gaat wat minder snel van start. Het traject via het bestemmingsplan biedt volgens de gemeente wat meer flexibiliteit dan het projectuitvoeringsbesluit.

Stand van zaken

Het ontwerp projectuitvoeringsbesluit is in november 2011 ter inzage gelegd. Er zijn geen zienswijzen ingediend. Het projectuitvoeringsbesluit is op 24 februari 2012 vastgesteld en op 1 maart 2012 ter visie gelegd.

Op basis van de goede ervaringen overweegt de gemeente Afdeling 6 Chw in een volgend project in te gaan zetten.

Zwolle: Vogelbuurt in de wijk Kamperpoort

Project

In de wijk Kamperpoort ligt de Vogelbuurt. De oude woningen zijn gesloopt ten gunste van een nieuwbouwplan voor 61 woningen met inrichting van de openbare ruimte en de infrastructuur. Aanleiding om de Kamperpoort te herstructureren, is het economisch en sociaal zwakke klimaat. Er is gebrek aan variatie in aanbod, de huizen zijn verouderd, het draagvlak voor voorzieningen is gering en de verbindingen met de binnenstad zijn beperkt. De gemeente heeft als doel de wijk te revitaliseren met behoud van de karakteristieke eigenschappen van de Kamperpoort.

Het bestemmingsplan Kamperpoort bevat voor de Vogelbuurt de uit te werken bestemming woongebied. Dat komt in hoofdlijn overeen met het gewenste gebruik, maar de detaillering wijkt af. Het nieuwbouwplan is daarom in strijd met het vigerende bestemmingsplan.

Toepassing Chw

Om vlot te kunnen starten met de bouw van de woningen en de uitvoering van de openbare ruimte is besloten projectuitvoeringsbesluit voor te bereiden.

Stand van zaken

De bestaande woningen zijn gesloopt. Het terrein ligt braak. De raad heeft in februari 2012 besloten de bevoegdheid voor het projectuitvoeringsbesluit ten behoeve van het bouwplan Vogelbuurt te delegeren aan het college. Het ontwerp-projectuitvoeringsbesluit ligt van 15 maart tot 26 april ter inzage. Het ontwerp is in de Staatscourant bekend gemaakt.

Vliegbasis Soest en Zeist

Colofon

Auteur: Naeff Consult BV
Redactie: Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Vormgeving: VormVijf, Den Haag

Mei 2012

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Interdepartementale programmadirectie Eenvoudig Beter

Programma Crisis- en herstelwet

Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienm

Mei 2012